

צו עיינותיך

למחשבת חב"ד

הילולא דרבי

גליון מיוחד לקראת ג' תמוז
יום ההילולא ה-15 של הרבי זי"ע

פתקים מהרבי

לקט נדיר

החיים בצל הרבי

הרב יואל כהן

שביבי אור מהחיים בצל הרבי

לקראת ג' תמוז, יום ההילולא החמש-עשר של הרבי זי"ע, פנתה מערכת 'מעיינותיך' בבקשה לגאון החסיד הרב יואל כהן שליט"א, המכבד את עלונו במאמריו המיוחדים מאז תחילת הוצאתו לאור, להקדיש את מאמרו בגיליון הנוכחי, לשחזור סיפורים ואירועים מיוחדים הזכורים לו מהשנים העשירות במחיצת הרבי ומעבודתו המיוחדת כ'חוזר', ולשתף את הקוראים בפנינים היקרות שעולות בזיכרונו. ר' יואל נעתר לבקשתנו וחלק עימנו כמה סיפורים ואירועים מרתקים להם היה שותף. והדברים מלווים בהסבר וניתוח המיוחדים לו

הרבי בעת ניגון בהתוועדות. ראשון בשמאל התמונה ה'חוזר' הגה"ח ר' יואל כהן במקומו הקבוע

ומלבד שינוי במילה אחת או שתיים כל השורות היו מדויקות! (הדברים נדפסו בליקוטי שיחות חלק ה' שיחה לכ' מרחשוון עמ' 86).

מדובר בספר שנכתב בדורות האחרונים, והרבי זוכר בעל-פה ממש מילה במילה! מלבד הזיכרון המופלא שממחישי לנו סיפור זה, הוא מעיד לכאורה גם על הערכתו וחיבתו של ספר זה ומחברו בעיני הרבי.

אני זוכר סיפור דומה מהתקופה הראשונה לנשיאותו של הרבי. בשנת תשי"א, בחודשים הראשונים לאחר קבלת הנשיאות של הרבי באופן רשמי, התחלנו ללקט ולהדפיס את השיחות שהרבי דיבר במשך השנה הקודמת, תשי"א, שנת האבילות על חותנו, הרבי הרי"צ, ואת חלקם הרבי אף הגיה.

פעם, כאשר הרבי הוציא את אחת השיחות לאחר הגהתו ומסרה למוכירות, המזכיר, הרב חזקוני ז"ל, העביר לי את השיחה ופתאום עיני צדו את אחד המראי-מקומות שהוסיף הרבי – ספר חסידים סימן תשכ"ט – כשעל אותיות הסימן יש סימן של קו לאורך המילה.

הדבר הפליא אותי, ולא הבנתי מהי כוונת הדברים ומה עלי לעשות. הרבי כבר עזב באותה שעה את 770, אז נכנסתי למשרדו של הרב חזקוני ושאלתי מה לעשות.

הכל מדויק ומכוון

ציטוטים על פי הזיכרון

נתחיל בכמה דוגמאות מהחלק הלימודי והעיוני שבהתוועדויות.

הבקיאות הנדירה של הרבי בכל חלקי התורה מפורסמת היא ואינה צריכה לעדות נוספת. מספיק לדפדף באחד מספרי ה'ליקוטי שיחות' של הרבי, הסדרה בה סודרו שיחות-הקודש התורניות שנאמרו בהתוועדויות והוגהו על-ידי הרבי, ולראות את אלפי המראי-מקומות מכל חלקי התורה ממש.

בכל זאת, במהלך עבודתי בחזרת השיחות של הרבי והעלאתם על הכתב, הזדמן לי כמה פעמים להיווכח במוחשיות יותר בכוח זיכרונו המופלא.

זכורני, שפעם הוסיף הרבי באחת השיחות שהוכנסו אליו להגהה, ציטוט של כמה שורות מתוך הספר רסיסי לילה של רבי צדוק הכהן מלובלין. אבל הרבי ביקש, שכיוון שהספר אינו תחת ידו, אזי לפני ההדפסה יעיינו בספר לבדוק שהציטוט אכן מדויק. כשהלכנו לספרייה להשוות בין הקטע שכתב הרבי לנכתב בספר, מצאנו שהציטוט שרשם הרבי מהזיכרון היה מכוון לכתוב בספר,

ישראל, התורה וייחודם בקוב"ה. אופן אמירת הדברים, סגנון וצורת ההתבטאויות, הטון, מבע הפנים של הרבי, הניגונים וכל מה שבין המילים – רוממו את המשתתפים לעולם אחר לגמרי. חלק זה שבהתוועדויות הרבה יותר קשה לתיאור. את האווירה העילאית שהרגישו המשתתפים באותן שעות יקרות מפז, אי-אפשר לתאר במילים ובכתב.

עוד מאפיין עיקרי בהתוועדויותיו של הרבי הוא – האהבה והמסירות הבלתי-מוגבלת לכלל ישראל ולכל יהודי בפרט. חלק ניכר מההתוועדויות היה מנוצל להתעסקות בצרכי כלל ישראל בגשמיות וברוחניות. את דעתו הרמה והתקיפה בנושאי שלמות התורה, העם והארץ, ואת הדרבון והעידוד הבלתי פוסקים לחסידים לצאת לשליחות ולדאוג לכל יהודי נידח – השמיע הרבי בהתוועדויות התכופות.

בנוסף, במשך השנים היו הזדמנויות רבות שבמהלך ההתוועדות הרבי פעל כל מיני דברים שמימיים והיה ניכר בכירור שמשוהו על-טבעי מתרחש.

בשורות הבאות, ברצוני להביא כמה סיפורים מהאווירה בסמיכות אל הרבי ומההתוועדויות, דברים שעלו בזיכרוני כדוגמאות שאולי יתארו קצת את הדברים.

כ אשר רוצים לתאר קצת את האווירה במחיצת הרבי, ראשית כל ראוי לסקור בקצרה את נושא ההתוועדויות של הרבי. ההתוועדויות היו ההזדמנות העיקרית שהייתה לקהל לראות ולשמע את הרבי מדבר לציבור הרחב, להאזין לדברי התורה שהשמיע, בנגלה ובנסתר, ולהתרומם מעט אל תוך העניינים הנעלים שהרבי דיבר אודותם.

את התוועדויות הרבי ניתן לחלק לכמה מאפיינים: לכל לראש יש את חלק העיון והלימוד שבדברי התורה שהשמיע הרבי בהתוועדויותיו. הרבי היה מבאר עניינים עמוקים ביותר בכל חלקי התורה, תוך שהוא משלב ומקשרם זה בזה ומסבירם בבהירות מיוחדת. התוועדות אחת יכולה לכלול הן 'הדרן' עיוני וחדשני על אחת המסכתות, הן מאמר חסידות עמוק וארוך, הן שקלא וטריא ארוכה, מפולפלת ומקורית בדברי רש"י על התורה ועוד.

אבל מלבד החלק העיוני שבהתוועדויות – היה בהן משהו הרבה מעבר לחדשנות וללמדנות. ההתוועדויות לא היו רק מעין שיעור עיוני עמוק, אלא היה נרגש בהן – רוממות. תוך כדי דיבור היו ביטויי אור במעלת בני-

הוא עיין בעלי ההגהה ולא ידע מה לומר לי. תוך כדי דיבור, הטלפון במשרד צלצל ויצאתי מהחדר אל הפרוודור. לאחר כמה רגעים, יצא הרב חזקוני וקרא לי אל המשרד. הוא אמר לי, שזה עתה הרבי התקשר וביקש שיאמר לי שהמראה מקום המסומן בקו הוא נכון, והסיבה שהוא היה מסומן בקו היא מפני שכתב זאת מהזיכרון כיון שהספר לא היה מצוי בחדרו ולא רצה לסמוך על כך, לכן הוא סימן זאת בקו כדי שלא ידפיסו זאת לפני בדיקה. כעת, משהגיע לביתו, הוא בדיק בספר ומצא שאכן העניין נמצא בספר חסידים סימן תתשכ"ט (השיחה נדפסה בתורת מנחם – התוועדות, אחרון של פסח תש"י).

לדמות מילתא למילתא, זה לא כליך קל...

באחת ההתוועדויות ערך הרבי 'הדרן' על הש"ס כולו. תוכן הדברים נסב אודות ה'לשיטתייהו' של בית שמאי ובית הלל בכל מסכתות הש"ס: בית שמאי אזלי בתר ב'כוח' ובית הלל אזלי בתר ב'פועל'. ולדוגמה: "חלות דבש מאמתי מיטמאות משום משקה, בית שמאי אומרים משיהרהר, בית הלל אומרים משירסק" (עוקצין פ"ג מ"א). כלומר, כשמהרהר בלבו לרדות הדבש – הדבש כבר נחשב משקה ב'כוח', אלא שחסרה עדיין הרדייה ב'פועל'. ונמצא, שב"ש אזלי בתר ב'כוח', משיהרהר כבר מקבלות טומאה משום משקה, וב"ה אזלי בתר ב'פועל', ובעיני שירסק את חלות הדבש ורק אז נעשות הן משקה בפועל ומקבלות טומאה. או כדוגמה המפורסמת יותר – מחלוקתם בעניין הדלקת נרות חנוכה (במסכת שבת כא, ב): "בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך, ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך". וטעם פלוגתתם: בית שמאי אזלי "כנגד ימים הנכנסים" – הימים שקיימים ב'כוח', שמונה ימים ביום הראשון, שבעה ביום השני וכו'; ובית הלל אזלי בתר "ימים היוצאים" – הימים שקיימים כבר ב'פועל'. ביום הראשון יש בפועל יום אחד לכן מדליקים נר אחד, ביום השני שתי נרות כיון שיש שני ימים בפועל וכו'. הרבי הביא עוד כמה דוגמאות ממסכתות הש"ס בהן רואים איך שהקו המנחה במחלוקתם של בית שמאי ובית הלל הוא השאלה העקרונית מה גובר – ה'כוח' או ה'פועל', ביניהן דוגמאות בהן הקשר לב'כוח' וב'פועל' בולט יותר, וביניהן דוגמאות אחדות שרק אחרי התעמקות בעניין אפשר למצוא את הקשר.

עצם הרעיון בהסברת מחלוקת בית שמאי ובית הלל בדרך זו נמצא כבר בספרים קודמים (ראה לדוגמה בבית האוצר להגאון ר' יוסף ענגיל ע"ה מערכה א' כלל כז), אבל הרבי העמיק מאוד בסוגייה זו והרחיבה. הרבי ביאר 'צריכותא' מדוע מחלוקתם זו חוזרת על עצמה

בכמה מקומות ומה מתווסף בהבנת סברותיהם בכל אחת מהדוגמאות.

בכל משך השיחה, תוך כדי שהרבי מונה את הנושאים בהם חולקים בית שמאי ובית הלל בסברא זו ומסביר את הדברים, חיכיתי שהרבי יזכיר את המחלוקת המפורסמת בנוגע לשליחות יד בפיקדון: "החושב לשלוח יד בפיקדון, בית שמאי אומרים חייב, ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד" (ב"מ ספ"ג). – לכאורה זו דוגמה בולטת ביותר למחלוקת בעניין ב'כוח', במחשבה, או ב'פועל', במעשה. אבל הרבי לא הזכיר מאומה ממחלוקת זו כל משך ההתוועדות.

לא הצלחתי להבין מדוע (דרך אגב, לאחר זמן ראיתי שבבית האוצר שם כן הובאה דוגמה זו), ובימים הסמוכים הכנסתי לרבי פתק עם שאלה מדוע דוגמה זו אינה נמנית כדוגמה ל'לשיטתייהו' במחלוקות ב"ש וב"ה?

הרבי ענה על כך מיד בפתק קצר, שמחלוקת זו אינה שייכת כלל לנידון ב'כוח' וב'פועל'. תוכן הדברים היה, שלא ייתכן לומר בשום אופן שמחשבה על שליחות יד, שליחות יד ב'כוח' כביכול, תשנה משהו בחפץ של הזולת ותוציא מרשותו! האפשרות שמחשבה של האדם תפעל ותשנה משהו בחפץ היא רק לגבי דבר שבבעלותו, אולם על חפץ של חברו – מחשבתו אינה יכולה לפעול. (על-דרך דברי הכסף משנה בהל' טומאת אוכלין רפ"ב ש"אין סברא דרצון אחרים יגרום טומאה לדבר שאינו שלהם", ועל-דרך זה בעניינינו) כדי לגזור, לשלוח יד, יש צורך בהוצאת החפץ מרשות הזולת בפועל. אם החפץ לא יוצא מרשותו בפועל, אין כאן שום שליחות יד!

בהכרח לומר, כתב הרבי, שטעמם של בית שמאי הוא מפני שהמחשבה על שליחות יד נחשבת כבר למשיכה בפועל. הרבי הסביר את העניין על-פי ביאורו של הגאון הרוגצ'ובי (צפע"ג מהדור"ת בהשמטות עמ' 180), שכיוון שבתחילה המקום של החפץ היה רשות המפקיד, הרי שעל-ידי המחשבה לשלוח יד "כלתה שמירתו, (ו)נעשה רשות הנפקד, והוי זה משיכה צורית" (מלשון צורה). כלומר, כיוון שמקום החפץ הוא ברשות המפקיד כל עוד הנפקד הוא שומר, אם-כן ברגע שחשב לשלוח יד ואינו שומר עוד, חזר מקום החפץ ונעשה רשותו והוי כמשיכה שעל-ידי קנה הנפקד, השולח יד, את החפץ.

הרבי אף הוכיח זאת מדברי הירושלמי (שבועות רפ"ח) ש"בעומדת ברה"ר וחשב לגזולה. . דברי הכל פטור" – אילו דעת בית שמאי הייתה שבעצם העניין מספיקה שליחות יד ב'כוח', למאי נפקא מינה אם עומדת ברה"ר או באיבוסו? מכך מוכח היטב שאין זה שייך כלל לנידון ב'כוח' וב'פועל', אלא לאופן הקנין בפועל – האם משיכה צורית' הוי קנין או לו (הדברים נדפסו אחר-כך בתורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס עמ' שפ הע' 21).

מענה זה נותן קצת הכרה מהי 'גאוונות'. מצד אחד,

עצם העיסוק ב'לשיטתייהו' מבטא בקיאות עצומה ויכולת הבחנה בקו אחיד השזור לכל אורך הש"ס; ומצד שני אין זו ראייה שטחית של דברים הנראים דומים בחיצוניות, אלא זו הבחנה עמוקה בעצם הסברא של הסוגיות. כאשר ישנה ראייה פנימית בעומק הסברא, אזי דברים הנראים דומים מתברר שבעצם אינם דומים כלל; ולפעמים – דברים שבחיצוניות לא רואים ביניהם שום קשר, מתברר שהם קשורים מאוד זה בזה.

ומעניין: הרבי הוא היחידי שעושה 'צריכותא' בביאור הטעם מדוע מחלוקתם של ב"ש וב"ה סביב הסברא של ב'כוח' וב'פועל' חוזרת ונשנית. מתי עושים 'צריכותא'? כאשר ישנה ראייה עמוקה שמבחינה בכך שנקודת המחלוקת היא אכן בסברות אלו. כל עוד הדימוי הוא חיצוני בלבד ולא בהכרח שזהו כל יסוד המחלוקת לא עושים 'צריכותא'.

אות אחת שמשנה

משמעות

את העומק העצום מחד ואת הבהירות המופלאה מאידך שבתורתו של הרבי אי-אפשר למצות במאמר אחד, ואין זה מעניינינו כאן. אבל אחד הדברים המיוחדים אליהם שמתני לב במהלך עבודתי הוא – הדייקנות הגדולה של הרבי בכל אות ממש. הדבר בולט במיוחד בדברים שבכתב.

לדוגמה: מבואר בחסידות (ספר המאמרים תרנ"ט עמ' קמד ועוד) שהטעם מדוע יש צורך בהשתלשלות העולמות מדרגה לדרגה בדרך עילה ועלול הוא

מפני שהקב"ה רצה שעד כמה שאפשר עניין התהוות העולמות יהיה על-פי טעם ודעת. לכן הוא צמצם עצמו בסדר השתלשלות זה שעל-ידי כך יש מקום להבנת עניין הבריאה 'יש מאין' (ולמרות שגם עכשיו, אחרי כל ההשתלשלויות, ההתהוות היא דבר פלא – 'יש מאין', מכל מקום, זה שההתהוות היא באופן של השתלשלות נותנת לעניין איזושהי אחיזה בשכל הטבעי).

במאמר דיבור המתחיל "החודש הזה לכם" משנת תשמ"ז (נדפס בספר המאמרים מלוקט ח"ג עמ' קי"ג

ובהערה 29), הרבי חזר בקצרה על נקודת הדברים בהקשר לנושא בו עסק המאמר. כשהכנתי את המאמר להגהת הרבי כתבתי בזה הלשון: "הסדר דהשתלשלות עילה ועלול. . הוא מצד זה שהוא ית' צמצם עצמו כביכול בכדי שיהיה מקום בשכל".

כאשר עלי ההגהה יצאו מחדרו של הרבי, ראיתי שהרבי שינה אות אחת במשפט זה: במקום הניסוח "מקום בשכל" הוא שינה את הבי"ת ללמ"ד כך שיהיה כתוב "מקום לשכל".

זה אמנם שינוי באות אחת, אבל זהו שינוי בכל הבנת העניין. כאשר כתוב בשכל, זאת אומרת שעצם מציאות השכל זהו מושג הקיים מכבר, וסדר ההתהוות על-ידי השתלשלות בדרך עילה ועלול מאפשר שהדברים יתקבלו בשכל זה; אמנם הניסוח שכתב הרבי "מקום לשכל" מבטא עניין אחר לגמרי: לא רק שבלי השתלשלות העולמות לא היה מקום להבנת עניין ההתהוות בשכל, אלא כל מציאות השכל לא הייתה קיימת ללא השתלשלות זו. ההשתלשלות, הסדר וההדרגה שבהתהוות, היא זו שנותנת מקום לעצם המושג שכל.

אינני רוצה להיכנס להסברת הנושא באריכות, אבל זו דוגמה אחת מני רבות שמבטאת מאוד את גודל הדייקנות של הרבי בדבריו ואת העומק הנפלא שטמון בהם. זהו דיוק של אות אחת שמשנה לגמרי את התמונה על כללות הסוגייה בה עוסקים.

הנהגה מדוקדקת

אם כבר עוסקים בדייקנות אצל הרבי, אני נזכר בכמה אירועים נוספים. בשנים הראשונות, את סעודות הימים טובים הרבי לא היה סועד בביתו אלא בקומה השנייה של 770, בדירת הרבי מוהרי"צ נ"ע.

בדרך כלל, כאשר הרבי היה שותה יין במהלך הסעודות, הוא היה אומר לנוכחים 'לחיים'. פעם, בליל הסדר, באמצע שולחן-עורך, הרבי שתה מעט יין מכוסו להבדיל בין הדגים לבשר אבל הוא לא אמר 'לחיים'. הרה"ח ר' שמואל לויטין ז"ל, מחשובי החסידים שהיה מראשוני התלמידים בישיבת תומכי-תמימים בליובאוויטש, הסב

"אין שנכנסתי להתוועדות, הרבי אמר: 'אחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח'. הקב"ה מסב סייבות שסוף-כל-סוף כל יהודי יחזור אליו. זו השגחה פרטית מלמעלה בנוגע לכל יהודי. בפרט כאשר מדובר ביהודי שלמד תורה בעבר, באיזה אופן שיהיה - לשמה או אפילו שלא לשמה. ליהודי כזה יש זכות והשגחה מיוחדת, ונותנים לו מלמעלה עניינים מיוחדים שדוחפים אותו להתעורר ולשוב אל הקב"ה"

גם הוא סביב שולחן הסדר יחד עם הרבי והבחין בשינוי. למחרת, בסעודת היום של חג הפסח, שוב שתה הרבי מעט יין לאחר אכילת הדגים, אבל הפעם אמר 'לחיים' כהרגלו. אמנם בליל הסדר השני של חג הפסח (כנהוג בחוץ לארץ), כששתה הרבי יין לאחר אכילת הדגים, שוב פעם לא אמר 'לחיים'. עתה היה ברור לר' שמואל שיש דברים בגו.

ר' שמואל, שהיה מזקני החסידים ומחשוביהם, הרשה לעצמו לשאול על כך את הרבי. הרבי ענה לו, שאמירת 'לחיים' נותנת חשיבות לשתיית היין, ובליל הסדר צריך לדקדק שלא לתת חשיבות לשום שתיית יין מלבד ארבע הכוסות.

רואים כאן דייקנות גדולה: מן הדין ודאי שאין כל בעיה לשתות יין ולומר 'לחיים' על כך; ואף-על-פי-כן הרבי לא רצה לתת שום חשיבות מצידו לכל שתייה אחרת בסעודת ליל הסדר! זו והירות מופלאה בהנהגה. אבל מלבד זאת, יש כאן דבר נוסף – רואים בזה, עד כמה מנהגי ישראל חשובים בעיניו של הרבי: כיוון שיהודים נוהגים לומר 'לחיים' על כוס יין – זה עצמו כבר נותן חשיבות לשתייה. אם שותים סתם בלא לומר 'לחיים' זו סתם שתייה או שטיפת הפה; אולם אם אומרים 'לחיים', אזי השתייה מקבלת חשיבות והיא כביכול הוספה על מצוות ארבע כוסות של לילה זה.

כל תנועה מכוונת

מאורע נוסף שאני נזכר בהקשר זה קשור בחג השבועות. היה זה בשנת תשכ"א, אז חל חג השבועות ביום ראשון בשבוע (ובחול"ל – גם ביום שני). בשבת שלפני החג, ה' בסיון, התארח אצלי יהודי מארץ-ישראל. בסעודת ליל שבת, תוך כדי שאנו מדברים, הוא סיפר שלא מזמן הוא ביקר בפּוֹן.

כששמעתי את הדברים קלטתי, שבמהלך ספירת העומר הוא חצה את קו התאריך. הסטתי את תשומת ליבו לכך שיש שאלה הלכתית גדולה בנוגע לקביעת היום-טוב של חג השבועות לגביו. באחת השיחות של התוועדות חג השבועות שלפני כמה שנים, הרבי דיבר על כך שכיוון שספירת העומר היא חיוב על כל אחד ואחד בפרט, הרי שלכל אחד יש את ספירתו הפרטית. לפי זה, יהודי העובר את קו התאריך באמצע הספירה, עליו להמשיך לספור לפי ספירתו למרות שכל בני המקום בו הוא נמצא אוחזים בספירתם יום אחד אחורה או קדימה. ומכיוון שקביעות חג השבועות אינה קשורה לימי החודש אלא אך ורק ליום החמישים לספירת העומר, וכשלוש הכתוב (ויקרא כג, טז-כא): "תספרו חמישים יום והקרבתם וגו' וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש", אם-כן קביעות היום-טוב של שבועות של יהודי זה שעבר את קו התאריך תהיה

יום אחד לפני (או אחרי) חג השבועות של כל שאר אנשי המקום בו הוא נמצא (בשונה מחג הפסח לדוגמה, שתלוי אך ורק בתאריך הלוח היהודי – ט"ו ניסן).

הרבי לא דיבר אז על העניין הלכה למעשה, אבל היה ניכר שלוה נוטה דעתו.

לפי שיטה זו, אותו יהודי שהגיע מיפן לארצות-הברית, היום-טוב של שבועות שלו אינו ביום ראשון אלא באותה שבת ה' בסיון.

הסברתי את הדברים לאורה, ואמרתי לו שלפענ"ד עליו לחזור ולהתפלל תפילת ערבית של שבת ויום-טוב, וכן לעשות קידוש פעם נוספת ולהזכיר את עניין המועד. אלא שכיוון ששיטת הרבי לא הייתה ברורה די הצורך באותן שנים, אמרתי לו שכדאי להשתדל לשמוע מפורשות מהרבי את דעתו בעניין. הצעתי לו, שלמחרת ביום שבת, יחכה עד סיום המנין של הרבי, אז הרבי עובר בין האנשים בצאתו מבית-הכנסת ואומר לסובבים "גוט שבת", ובהזדמנות זו יאמר לרבי שתי מילים: "הייתי ביפן".

הוא עשה כהצעתי, ועמד בצד השביל בו עובר הרבי, וכיוון שרציתי לראות כיצד יגיב הרבי עמדתי גם אני על ידו. הרבי עבר וברך את הנוכחים "גוט שבת" כהרגלו, ואותו יהודי אמר לרבי "הייתי ביפן". מיד, ללא כל שהיות, חזר הרבי ואמר לו: "גוט שבת, גוט יום-טוב". הרבי המשיך צעד אחד קדימה, אך מיד נעצר וחזר והסב את פניו לאחור ואמר לו: "א פריילכער קבלת התורה" (קבלת התורה בשמחה).

היהודי הוא לא הבין כל כך מה שקרה, אז הסברתי לו שיש לו פסק-דין ברור שעליו לחגוג ביום זה את חג השבועות.

כשלעצמי, התפלאתי מאוד על כך שהרבי הוסיף וברך אותו בברכת "א פריילכער קבלת התורה": אמנם קביעות היום-טוב של שבועות הוא ביום החמישים לספירה הפרטית, אבל יחד עם זאת פסק אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך (או"ח סימן תצד) שאת המילים "זמן מתן תורתנו" שאומרים בנוסח התפילה ניתן לומר רק ביום ו' בסיון, תאריך נתינת התורה, ואילו בזמן הבית שהיו מקדשין את החודש על-פי הראייה וייתכן שיום החמישים לעומר יחול בה' בסיון או בז' בו (תלוי האם ניסן ואייר מלאים או חסרים כמבואר בגמרא ר"ה ו, ב), אזי בקביעות שכזו לא אומרים "זמן מתן תורתנו" שהרי אין זה זמן נתינת התורה (אלא שבזמנינו, בקביעות על-פי הלוח, ניסן הוא תמיד מלא ואייר תמיד חסר אם-כן חג השבועות חל תמיד בו' בסיון ולכן תמיד אנו אומרים "זמן מתן תורתנו").

ונמצא, שחג השבועות, יום החמישים, אינו קשור לכאורה לזמן נתינת התורה, דבר שאירע בתאריך ו' בסיון, אם-כן יהודי זה שעבר את קו התאריך ויום החמישים שלו הוא בה' בסיון, אין שייך אצלו עניין קבלת התורה בחג

השבועות שלו, ומדוע אמר לו הרבי "א פריילכער קבלת התורה"?

בלילה, לאחר תפילת ערבית, מסרו לי מהמזכירות שהרבי קורא לי. נכנסתי מיד לרבי והרבי שאל אותי האם היהודי ההוא מתאכסן אצלי, ואמרתי לרבי שכן. הרבי

אמר, שצריך להדריך אותו כיצד לנהוג והחל לפרט מה עלי לומר לו. עליו להתפלל ערבית של חול (שהרי הוא בן ארץ ישראל ונוהג יו"ט אחד שכבר היה אצלו בשבת כנ"ל), להבדיל כמו במוצאי-שבת רגיל, אלא שכיון שמתארח אצלנו ואנו חוגגים הלילה את היום-טוב, אזי בשעת ברכת "בורא מאורי האש" בהבדלה לא יקרב את הידיים לאש. למחרת בבוקר, ביום ראשון, עליו להניח תפילין. שאלתי את הרבי האם עליו להניח בברכה, והרבי ענה בבת-שחוק: "אצלי מונח שעל-פי דין צריך להניח תפילין, ואם על-פי דין צריך להניח, זאת אומרת שהקב"ה ציוה אותו על כך ועליו לומר "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו"...

לאחר כל זאת שאלתי את הרבי האם היה צריך לומר בתפילות השבת את הנוסח "זמן מתן תורתנו".

הרבי אמר: "הרי יש פסק-דין בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן?". כלומר, הרבי אישר את הדברים שאת נוסח "זמן מתן תורתנו" הוא

לא היה צריך לומר בשבת. דבר זה רק חיזק אצלי את הפלא מדוע הרבי כן איחל לו "א פריילכער קבלת התורה", הרי יום ה' בסיון אינו זמן נתינת התורה וקבלתה?

כרגיל בימים-טובים, ביום השני של החג לקראת סוף היום, נטל הרבי את ידיו לסעודה וערך התוועדות. באחת השיחות החל הרבי לדבר על כך שבתוכן הרוחני של מתן-תורה יש שני עניינים: יש את התגלות התורה שקשורה עם התאריך ו' בסיון, ויש את התגלות התורה שבאה לאחר ההכנה של מ"ט הימים של ספירת העומר.

הדברים מבוססים על המבואר באריכות במאמרי חסידות, שמ"ט ימי העבודה של ספירת העומר 'ממשיכים' גילוי אלוקי שבערך עבודתו של האדם, ואחר-כך מתגלה מלמעלה, ביום החמישים, שער הנו"ן שלמעלה לגמרי מערכת של הנבראים – בחינת התורה

שניתנה מסיני מעצמותו של הקב"ה. אלא שבשיחה זו חידש הרבי, שבתורה שלמעלה מערך הנבראים שניתנה בסיני, בה עצמה יש שתי דרגות: יש עניין שאינו קשור כלל לעבודת האדם והוא קבוע ועומד לכל ישראל כאחד, בלי שום הבדלי דרגות בהכנה לקבלת התורה. עניין זה

קשור לתאריך ו' סיון, ועליו אנו אומרים בתפילה "זמן מתן תורתנו"; ויש עניין בתורה, שעל-אף היותו למעלה מערך הנבראים, בכל זאת יש לו שייכות כלשהי לעבודתם, ולכן התגלותו היא בסיום עבודת ההכנה אליו. עניין זה מתגלה ביום החמישים לספירתו הפרטית של כל יהודי, אז הוא מסיים את עבודת ההכנה לקבלת התורה (תוכן הדברים נדפס בליקוטי שיחות חלק ג' פרשת אמור ובהערה 23 שם).

כששמעתי שיחה זו קיבלתי תשובה לשאלתי. עתה הבנתי היטב את הנהגתו של הרבי באותה שבת. אז התבהר לי מדוע בכלל הזכיר הרבי את קבלת התורה ומדוע חילק זאת לשני עניינים: בתחילה אמר הרבי "גוט שבת, גוט יום-טוב" ולא הזכיר כלל את מתן-תורה. זאת כיוון שיום ה' בסיון אינו יום מתן-תורה והדין הוא שאין אומרים בו "זמן מתן תורתנו"; רק אחר-כך, כדבר בפני עצמו חזר ואמר "א פריילכער קבלת התורה". זהו עניין נוסף שקיים רק ברוחניות העניינים

ולכן זה נאמר כהוספה וכדבר חידוש. סיפור זה הוא דוגמה אחת מני רבות לדייקנות המופלאה בהנהגתו של הרבי: כל פרט וכל תנועה מכוונים גם על-פי ההלכה וגם על-פי שורשם של הדברים ברוחניות.

מגביה ומרומם

עשרה סנט ליד מלין דולר

כפי שהוזכר לעיל, האווירה הכללית סביב הרבי הייתה מרוממות. הרבי הקרין רוממות. דבר זה בא לידי ביטוי בדברים רבים. כלפי הכול הגישה של הרבי הייתה – לעלות למעלה, להתרומם; לא לחתור ולחטט בדברים הבלתי רצויים. וכאשר מתרוממים – אזי בדרך ממילא

**זכורני, שפעם
הוסיף הרבי באחת
השיחות שהוכנסו אליו
להגה, ציטוט של כמה
שורות מתוך הספר
'רסיסי לילה' של רבי
צדוק הכהן מלובלין.
אבל הרבי ביקש, שכיוון
שהספר אינו תחת ידו,
אזי לפני ההדפסה יעיינו
בספר לבדוק שהציטוט
אכן מדויק. כשהלכנו
לספריה להשוות בין
הקטע שכתב הרבי
לנכתב בספר, מצאנו
שהציטוט שרשם הרבי
מהזיכרון היה מכוון
לכתוב בספר בדיוק**

הדברים השליליים נעלמים.

אני נזכר בהקשר זה בסיפור שאירע בשנים הראשונות לנשיאות הרבי, המבטא היטב תנועה כללית זו.

בשנים הראשונות, הרבי היה נוהג לחזור מ-770 לביתו ברגל. הרב חזקוני, המזכיר, היה מלווה את הרבי לביתו, ואם היה זה ליל 'יחידות', הוא היה נשאר במשרדו עד שה'יחידות' הסתיימו ואז היה מלווה את הרבי.

פעם קרא לי הרב חזקוני ואמר שאתמול בלילה, כאשר ליווה את הרבי לביתו, הרבי סיפר לו על חילופי דברים שהיו בינו לבין אחד היהודים שנכנסו אותו ערב ל'יחידות', והוסיף ואמר, שכדאי להעלות את הדברים על הכתב והוא יגיה את זה. כלומר, הרבי רצה שהמענה שנתן ליהודי פרטי ב'יחידות' יתפרסם, כיוון שיש בו הוראה לרבים. ולכן קרא לי הרב חזקוני, כדי שיוכל להרצות לפני את הדברים ואני אכתבם ויעבירם להגהת הרבי.

וזה תוכן המענה: היהודי התלונן אצל הרבי על כך שבכל עניין טוב שהוא עוסק, הוא מרגיש שיש לו בזה פניות אישיות למיניהן. הרבי ענה לו באמצעות משל: כאשר אדם נכנס לעסק שעלול להניב ריווח של מיליון דולר, ומלבד ריווח זה יהיה לו גם ריווח מן הצד ששווה סך עשרה סנט, הרי ברור שמה שתופס את מוחו של האדם הוא הריווח של המיליון דולר, ואילו לעשרה סנט אין כל משמעות בעיניו.

ועל-דרך זה בעבודת ה': כאשר יהודי עושה מצווה, הוא מתקשר עם הקב"ה. "מצווה" מלשון צוותא וחיבור. כשיהודי יחשוב ויתבונן במשמעות העניין של ההתחברות שלו כנברא מוגבל עם הקב"ה, הבורא הבלתי-מוגבל – אזי כל שאר השטויות לא יתפסו מקום אצלו. כשם שכשעוסקים במיליון דולר העשרה סנט אינם משמעותיים, כך כאשר חושבים על קשר עם איך-סוף ב"ה כל שאר הבלי העולם אינם תופסים מקום (הדברים נדפסו בהרחבה יותר בתורת מנחם – התוועדות תשט"ז ח"א עמ' 203).

תנועה זו של התרוממות בלי התעסקות בשלילת הרע באה לידי ביטוי גם בדברים כלליים. לדוגמה, במצב כמו שעם ישראל היה שרוי ערב מלחמת ששת הימים, בסכנה קיומית גדולה, אפשר להתייחס למצב בשני אופנים – אפשר לגזור תענית, לעורר לתשובה וכו'; ודאי שזו דרך נכונה ומוכרחת, אבל יש גם עניין נוסף – לפעול בכיוון של "עשה טוב", לרומם את עם ישראל ולחזק את התקשרותו עם הקב"ה בפועל. בתקופה שלפני המלחמה, הרבי הכריז על 'מבצע תפילין', וביקש לדאוג שכמה שיותר יהודים יניחו תפילין. לכל דבר יש מקור בתורה, וגם כאן הרבי הביא את דברי חז"ל על הפסוק "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" "אלו תפילין שבראש" (ברכות ו,א), וכן את דברי הרא"ש בהלכות קטנות הלכות תפילין: "מפני קיום מצות תפילין ותיקונן יתקיים באנשי

המלחמה וטרף זרוע אף קדקוד".

הרבי רצה לא רק לגונן על יהודים על-ידי "סור מרע", אלא להביא לעם ישראל ישועה גדולה על-ידי התעוררות ב"עשה טוב", וחיזוק ההתקשרות של יהודים עם הקב"ה.

מדגיש את החיובי

שמעתי מהרב בער'ל בוימגרטן ז"ל, השליח הראשי בזמנו במדינת ארגנטינה שקירב המוני יהודים ליהדותם, שפעם הכיר בחור שהחל להתקרב ליהדות אבל היה לו קשר עם נכרית. לאחר שהסבירו לו את חומרת העניין הוא הצליח לפעול שהיא תתגייר. היא אכן התגיירה כדת וכדין, אבל אחר-כך התברר שהבחור כהן ואסור בגיורת. אלא שבשלב זה כבר לא הצליחו לפעול עליו להניעו מלהתחתן איתה. כל הרבנים שניסו להסביר לו את חומרת הלאו וחילול הכהונה וכו', לא הצליחו להזיזו מהחלטתו. הרב בוימגרטן סידר לו 'יחידות' אצל הרבי והוא הסכים לבוא ולשמע מה יאמר הרבי. הרבי אמר לו כך: "בטח שמעת שאומרים עלי שאני למדן גדול, ויש אנשים גדולים ממני, אבל גם האנשים הגדולים ביותר, עד כמה שיעבדו ויוכחו את עצמם כל ימיהם, אם הם לא נולדו כוהנים – למעלת קדושת הכהונה הם לעולם לא יגיעו. הכהונה היא קדושה שהקב"ה נתן מלמעלה; ואילו האדם בכוחות עצמו לעולם לא יוכל להגיע למעלה זו. ולך הקב"ה נתן את המתנה הנפלאה הזו, את הקדושה המיוחדת של הכהונה".

בסיום ה'יחידות', אחרי שהרבי גמר לתאר ולהפליא את גודל ערכה של הכהונה, אמר הבחור בעצמו: "אכן, אין זה ראוי לחלל קדושה נעלית זו. לא אשא את הגיורת". הרבי לא נכנס להסביר לו את חומרת האיסור או את גודל העונש; הוא רומם אותו ואז ממילא הדברים השליליים יצאו ממנו.

אבל חשוב להבהיר: מדוע באמת דברי הרבי השפיעו על הבחור? ראשית כל, עצם הרעיון המרומם כבר עלול להשפיע טוב יותר על האדם מאשר הדגשת השלילה. כאשר מרוממים את האדם, הפעולה עליו הרבה יותר מועילה. אבל בנוסף לכך, זה תלוי גם איך אומרים את הדברים. חז"ל אומרים "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב". לא מספיק שהדברים יצאו מן המוח; הם צריכים לצאת גם מן הלב. חשוב מאוד עד כמה האומר מתכוון ברצינות ועד כמה העניין נוגע לו. מלבד כוח השכנוע המיוחד של הרבי, הרי שעיקר העניין הוא – האכפתיות. מצבו של הבחור נגע לו בעומק נשמתו, והשתדל בכל מאודו שיהיה לו את הטוב ביותר עבורו. הדברים שאמר נבעו לא רק מן המוח אלא מנימי נשמתו ופעלו את פעולתם.

נותן הכול לכל אחד

בהקשר זה, ברצוני לספר דבר נוסף. בשנים האחרונות, המזכירות של הרבי הייתה מארגנת שבמעמד חלוקת שטרות הדולר לצדקה ולברכה, יעברו יחד קבוצות של חתנים או נערי בר מצווה וכו'ב, והרבי היה מחלק לכל אחד בפרט דולר, לברכה ולהצלחה.

סיפר לי יהודי שאני מכירו היטב וסומך על דבריו, שפעם, כאשר אחת מקבוצות החתנים עברו לפני הרבי לקבלת דולר, הוא שמע איך לאחר נתינת הדולר לאחד החתנים וברכת ברכה והצלחה, שאל הרבי את החתן: "אתה כבר קיבלת את המכתב? אני כבר חתמתי" (מדובר אודות המכתב ברכה של הרבי לקראת החתונה. מכתב זה נשלח על-ידי המזכירות לכל אחד מהחתנים).

היהודי שסיפר לי זאת אמר, שמאוד הסתקרן לדעת מה פשרם של דברים אלו. הרי עברו יותר מעשרים חתנים ולאף אחד מהם לא הזכיר הרבי מאומה על דבר המכתב, ורק לאותו בחור אמר הרבי את הדברים הנ"ל.

הוא בדק את הנושא והתברר לו, שכמה ימים קודם, ישבו יחד כמה חתנים ודיברו ביניהם בנושא המכתב ברכה של הרבי לחתונה. המכתב היה זהה אצל כולם. זהו נוסח אחיד בו הרבי היה מברך את כל החתנים לקראת חתונתם. המזכירות הכינה לכל חתן מכתב עם שמו האישי והרבי היה חותם בתחתית המכתב. הבחורים דיברו על הנושא וחלק מהם אמרו, שלמרות שזהו מכתב עם נוסח אחיד, מכל מקום כאשר הרבי חותם אזי הוא מכניס בזה את כל עצמיותו ומעניק את הברכה המפורטת במכתב לחתן זה באופן אישי. ככל שמדובר באדם פנימי יותר, אזי גם אותם דברים שנראים כחיצוניים נעשים מתוך פנימיות נפשו. על-אחת-כמה-וכמה יהודי צדיק שבכל פרט מפעולותיו הוא מכניס את כל עצמיותו ממש.

אבל היו כמה מהבחורים שטענו שהרבי עובר על המכתבים מהר מאוד, מבלי להתייחס לנושא בכל תשומת ליבו. והיה גם בחור שהרחיק לכת וטען, שקשה לו להאמין שתוך כדי טרדותיו הרבות של הרבי, הוא בודק את שמו של החתן המופיע על כל אחד מהמכתבים. הוא חותם על המכתב ומיד ממשיך

הלאה למכתב הבא.

ולבחור הזה פנה הרבי ואמר: "קיבלת את המכתב? אני כבר חתמתי..."!

סיפור זה שמעתי מאותו יהודי שראה את המעשה ובדק את העניין.

לאחר משך זמן השתתפתי בהתוועדות חסידיתי באיזשהו מקום וסיפרתי את הסיפור הנ"ל, והוספתי, שהיהודי שסיפר לי על כך מוכר לי כאיש אמין שאינו מגזים ומשנה בדיבורו ולהערכתו סיפור זה נכון ואמיתי. לאחר ההתוועדות, ניגש אלי אחד המשתתפים ואומר לי כך: "אתה יודע שהסיפור אמיתי כיוון ששמעת ממיישהו אמין בעיניך, אבל אני יודע בוודאות גמורה שהמעשה נכון. אני הייתי אותו החתן..."

וראים בסיפור זה באיזה רצינות התייחס הרבי לכל יהודי, ואיך השקיע את כל פנימיות נפשו בהעניקו ברכה, סטנדרטית לכאורה, לכל אדם בפרט.

[פרט נוסף שרואים בסיפור זה: לא רק שהרבי האציל מברכותיו גם לבחור כזה, הן בחתימת המכתב והן בעברו לקבל את הדולר מידי הרבי, אלא יותר מזה: הרבי אף דאג עבורו שיהיה לו קצת יותר דעת להתרומם ולהבין נכון במה מדובר].

**הוא עשה כהצעתי,
ועמד בצד השביל בו
עובר הרבי, וכיוון שרציתי
לראות כיצד יגיב הרבי
עמדתי גם אני על ידו.
הרבי עבר ובירך את
הנוכחים "גוט שבת"
כהרגלו, ואותו יהודי אמר
לרבי "הייתי ביפן". מיד,
ואמר לו: "גוט שבת, גוט
יום טוב". הרבי המשיך
צעד אחד קדימה, אך
מיד נעצר וחזר והסב את
פניו לאחור ואמר לו: "א
פריילכער קבלת התורה"
(קבלת התורה בשמחה)**

אהבת כל ישראל

משקיע בכל מצב

קשה לנו מאוד להבין ולשער את גודל ההתמסרות של הרבי לזולת.

לפני כמה שבועות, מישהו הראה לי מכתב, שנמצא לאחרונה, בכתב-ידו של הרבי, מהתאריך ראש חודש מרחשון תשל"ח. כידוע, כשבוע ימים קודם לכן, בליל שמיני-עצרת, עבר הרבי התקף-לב חמור. במכתב פונה הרבי לילד ומתייחס למה שכתב במכתבו שבקרוב הוא ייכנס

לגיל מצוות. הרבי מאחל לו שיתקיים בו מה שכתוב בן שלוש-עשרה למצוות, בן חמש-עשרה לתלמוד וכו' וכו'. אחר-כך מתייחס הרבי למה שכתב הילד במכתבו שהוא ממשפחה חילונית. הרבי כותב לו: החילוניות זה לבוש חיצוני המכסה את העיקר של היהודי. כל יהודי, עם כל

משפחתו, הוא בן אברהם יצחק יעקב, ובן שרה רבקה רחל ולאה. הוא מגיע לאחר עשיריות דורות של שומרי תורה ומצוות, והחילוניות היא לבוש חיצוני בלבד המסתיר על מהותו.

בכתב-היד של המכתב רואים הוספות, מחיקות ושנויים וכו' – עסק שלם שכל מטרתו היא אחת – לעודד נער יהודי. ולא נוגע כלל מיהו הילד – העיקר שלא תהיה לו חולשה או נחיתות מכך שהוא בן למשפחה חילונית כביכול. כל זאת כמה ימים בלבד לאחר ההתקף-לב הקשה!

צדיק גמור אוהב גם רשע גמור

אני זוכר שלפני שנים רבות (בשנת תשל"ג), הסתובב כאן בחור שהיה לו איזה ג'וק בראש בנוגע לאותו האיש. לאחר שהיה כאן תקופה מסוימת והתחזק מעט ביהדותו, הוא רצה לעזוב. והסיבה: הוא לא יכול לסבול את היחס המזלזל שיהודי שכונת קראון-הייטס מייחסים לאותו האיש... זו הייתה דרגתו. הוא כתב לרבי באנגלית שהוא מודה לרבי מאוד על היחס החם שנתן לו, אבל הוא לא יכול להישאר כאן בגלל היחס לאותו האיש. זה היה בסוף חודש אדר.

מה ענה לו הרבי? "אינו נכון כלל וכלל ובודאי אשר אין זה רצון ה'." וישאר כאן על כל פנים עד לאחר תשרי הבעל"ט באופן שנוכל לחוג ביחד כל ג' הרגלים (וכן יום הולדתו) וכן שמחת תורה.

וינצל הזמן ללימוד התורה ועיון בה בחיות ועד שיוכל להחיות גם אחרים וה' יצליחו כי זהו רצון ה'. אזכיר על הציון". (צילום ממכתב החבור לרבי ומתשובת הרבי אליו נדפס באגרות-קודש חלק כ"ח עמ' 18).

פלאי פלאים! מדובר על בחור שהדרדר כל כך עד שקשה לו להיות באזור כי לא מתייחסים יפה לאותו האיש, ולבחור כזה אומר הרבי שרצונו לחגוג יחד עמו את יום הולדתו! אין לנו תיאור בסוג אהבת-ישראל שכזו. זה לא רק שהרבי רצה להשפיע עליו ולכן אמר לו להישאר; הרבי הוא איש אמת, וכאשר כותב לאדם שברצונו לחגוג יחד עימו את יום הולדתו, זאת אומרת שבכך הוא חפץ באמת.

יש פתגם חסידי שאומר, ש'בינוני' אוהב צדיקים ובינוניים; 'צדיק שאינו גמור' אוהב גם 'רשע שאינו גמור'; ואילו 'צדיק גמור' אוהב אפילו 'רשע גמור'.

ומעניין: בסיום המכתב כותב הרבי לאותו בחור, שבמשך החצי שנה שיישאר כאן, "ינצל הזמן ללימוד התורה ועיון בה בחיות ועד שיוכל להחיות גם אחרים וה' יצליחו כי זהו רצון ה'. אזכיר על הציון". לא רק שאוהב אותו בעומק ליבו ורוצה להיות עימו בקירוב בשלושת הרגלים ויום ההולדת שלו, אלא הוא אף נותן בו תקווה

שילמד בחיות עד שיוכל להחיות אחרים!

לסיפור זה היה המשך באחת ההתוועדויות.

בפרשת פרה של אותה שנה, תשל"ג, אותו בחור נוכח בהתוועדות והרבי הזכיר, ללא קשר לנושא ההתוועדות, סיפור שאירע אצל המגיד ממזריטש. בעיירה הסמוכה למזריטש עיירה שרוב תושביה היו נכרים, התיישבה משפחה יהודית. באחד מבני המשפחה, אברך למדן ירא וחרד, נכנסה רוח שטות שמשכה אותו לשמד ר"ל. כאשר כל טענות האב להניע את הבן מלהשתמד לא הועילו קם האב ונסע אל המגיד ממזריטש.

האב נכנס אל הרבי ופרץ בבכי וזעק: "רבי, הצילו את בני משמד!"

המגיד שמע את כל אשר סיפר האב בשברון לב, נכנס לדביקות ואמר תורה על הפסוק "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה". כשסיים המגיד את אמירת התורה, הורה למנין מתלמידיו לומר תהילים במשך כל הלילה עד שיאיר היום. כאור הבוקר בא האברך לבית מדרשו של הרבי. אף אחד לא שאל אותו מאומה. הוא שהה כמה ימים במזריטש, ביקר אצל הרבי וחזר לביתו.

(הסיפור במילואו מופיע בלקוטי-דיבורים ח"א עמ' 374, ושם מסופר שסיפור זה סופר על-ידי אדמו"ר הזקן כאשר מאורע מעין זה התרחש בבית מדרשו. היה זה כאשר באה אלמנה ומיררה בכי על כך שאחד מחתניה רוצה להשתמד, ועל כך אמר אדמו"ר הזקן: "אין אני יכול לעזור במאומה, אני יכול רק לספר מה שאירע אצל הרבי, המגיד, במזריטש, ובהמשך לכך סיפר אדמו"ר הזקן את הסיפור הנ"ל).

מקדים רפואה למכה

כנ"ל, התוועדויות שימשו לכל מיני דברים: היה את חלק הלימוד שבהתוועדות, היו דברי התעוררות ורוממות; אבל היו גם דברים רוחניים. יש פתגם ידוע של אדמו"ר הזקן שאומר, שכאשר יהודים יושבים יחד בהתוועדות חסידיית באהבה ואחוה, זה יכול לפעול בשמים עוד יותר ממה שיוכל לפעול מלאך מיכאל. בפרט כאשר מדובר על צדיקים, עליהם אומרים חז"ל "צדיק גוזר והקב"ה מקיים". אם-כן את הזמן המיוחד של ההתוועדות, הרבי, ועל דרך זה אדמו"רי חב"ד בדורות קודמים, היה לפעמים מנצל לפעול עניינים שמימיים. לדוגמה, כמה פעמים הרבי ביקש מהרבנים שיפסקו בשעת ההתוועדות פסק-דין שארץ-ישראל שייכת לעם-ישראל. מלבד זאת שלפסק-דין של רבנים יש כוח לפעול למעלה, הרבי רצה שהפסק-דין יהיה במהלך ההתוועדות.

על-דרך זה היו דברים שמימיים נוספים שהרבי פעל בהתוועדויות. לעיתים הרבי היה אומר משהו שלא קשור ישירות לנושא המדובר ורק אלה שידעו את המתרחש מאחורי הקלעים הבינו כלפי מה הדברים אמורים, לעיתים

אף אחד לא ידע כלל מה פשר הדברים ולעיתים הדברים התבהרו משך זמן אחרי ההתוועדות.

אני זוכר בהקשר זה שבפרשת בשלח תשכ"ט הרבי ביאר כמה עניינים בפירוש רש"י בפרשה, ולקראת סוף ההתוועדות אמר שעדיין לא ביאר את כל השאלות וידובר על כך בע"ה בהתוועדויות הבאות. אחר-כך אמר, שבפרשת בשלח נאמר "ובני-ישראל יוצאים ביד רמה" שמשמעותו היא שבני-ישראל לא מפחדים כלל משונאי ישראל. וזהו גם כן העניין של "פרוות תשב ירושלים", שאין צורך בשמירה וחומה, אלא "וישבתם לבטח בארצכם". ואז החל הרבי לשיר ניגון על המילים "פרוות תשב ירושלים". הרבי נעמד על מקומו ועודד את השירה בשמחה גדולה. אחר-כך, לפני יציאתו מבית-המדרש, התחיל שוב לשיר ניגון זה, ואחר-כך לפני תפילת ערבית, שוב פעם התחיל הרבי ניגון זה. כולם הבינו שיש כאן משהו מיוחד.

יום-יומיים לאחר אותה התוועדות, ארבעה מטוסי-קרב של סוריה ניסו לחדור לארץ ולפגוע בתושביה, ובע"ה חיילי צה"ל הצליחו להפיל את כולם ללא כל פגע.

מעשה בן תורה

בשנים הראשונות לנשיאות הרבי, מסרתי שיעור שבועי בחסידות באחת הישיבות הליטאיות בניו-יורק. הייתה לי ידידות טובה עם הבחורים שרצו ללמוד, וגם עם כמה בחורים נוספים שבפועל לא השתתפו בשיעור. אחד הבחורים עמם התיידדתי היה נחשב לאחד המיוחדים בישיבה. הוא היה בעל כישרון והבחורים העריצו וכיבדו אותו. הידידות עמו הסתכמה בחילופי דברים קצרים בינינו, ואילו בשיעור עצמו הוא לא השתתף כיוון שרצה לנצל את כל הזמן אך ורק ללימוד גמרא. לא הייתה לו התנגדות ללימוד החסידות, אבל זה לא דיבר אליו; הוא רצה להתקדם ככל יכולתו בלימודיו.

פעם, לאחר אחד השיעורים, אותו בחור ניגש אלי וביקש ממני לסדר לו פגישה עם הרבי. הייתה לו בעיה פרטית מסוימת והוא רצה לדבר על כך עם הרבי ב'חידות'.

ניגשתי לרב חודקוב והשתדלתי מאוד למצוא עבורו תור ל'חידות' במועד קרוב. כיוון שרשימת הנכנסים הייתה מלאה לחודשים הקרובים הוא סירב בתחילה

לאפשר לו להיכנס בתאריך קרוב. אבל לאחר שהשתדלתי והפצתי בו רבות, הוא הסכים להכניסו במקום קרוב בתור אבל בתנאי אחד – שה'חידות' לא תמשך יותר משלוש-ארבע דקות. אמרתי זאת לבחור והוא השיב, שלדעתו הרבי יוכל לפתור את בעייתו במשך זמן קצר זה, ולכל היותר ה'חידות' תימשך עוד כמה רגעים ספורים. הוא בא בזמן ל-770 ונכנס ל'חידות'. לפועל הוא שהה בחדרו של הרבי יותר משעה! הרב חדקוב מאוד הקפיד על כך, אבל זה כבר לא היה בשליטתי.

בצאת הבחור מהחדר, הוא אמר לי רק דבר אחד: "יותר אני לא אעבור את מפתן הדלת של 770". השתוממתי מאוד לשמע תגובתו. חשבתי שהרבי אמר לו משהו שלא התקבל בשכלו וניסיתי להיכנס איתו בדברים. שאלתי אותו: "מה כל כך גרוע במה שהרבי אמר? אולי אני יוכל להסביר לך". הוא ענה: "לא. הרבי אמר דברים מאוד הגיוניים, אבל אני לכאן לא חוזר".

כחמש-עשרה שנה אחרי אותו מאורע, הלכתי פעם ברחוב בקראון-הייטס ופתאום אני שומע מישהו קורא בשמי. מתברר שזהו הבחור ההוא מאותה ישיבה. ואז הוא מתחיל לספר לי מה היה באותה 'חידות' ומה עבר עליו מאז.

בחור זה גדל בבית חסידי (לא חב"די) ספוג באווירה ותוכן חסידיים. אמנם בהגיעו לישיבה הליטאית הוא השתנה לגמרי. כל הלחלוחית החסידית אבדה, ואת מקומה תפסה השאיפה החזקה להיות 'גדול' בתורה.

כשהוא היה ב'חידות' התלונן לפני הרבי על בעיה מסוימת שהייתה לו (שעד היום אינני יודע מהי). הרבי אמר לו, שלפי ערך מעמדו ומצבו, כישרונותיו וכו', בכדי לפתור את בעייתו עליו ללמוד חסידות כמה שעות (!) בכל יום. הרבי הרחיב לו בגודל החשיבות שבלמוד החסידות והסביר לו את העניין היטב. הוא אמר לו שבלי לימוד החסידות כל לימודו אינו לשם ההתקשרות בקב"ה (וכו'), וללימוד כזה אין יציבות. אם יקרה משהו שבגללו המניעים האישיים ללימוד יפסקו, אזי כל החיות והלהט שלו בלימוד עלולים להיפסק.

הרבי הסביר לו, שללא לימוד חסידות קשה מאוד להגיע ללימוד תורה לשמה באמת. בלי ללמוד פנימיות

ואז החל הרבי לשיר ניגון על המילים "פרוות תשב ירושלים". הרבי נעמד על מקומו ועודד את השירה בשמחה גדולה. אחר-כך, לפני יציאתו מבית-המדרש, התחיל שוב לשיר ניגון זה, ואחר-כך לפני תפילת ערבית, שוב פעם התחיל הרבי ניגון זה. כולם הבינו שיש כאן משהו מיוחד

התורה אפשר לשכוח על נותן התורה, ולשכוח על מטרת הלימוד.

הרבי אף תיאר לו מה פירוש לימוד לשמה – לא סתם לימוד לשם-שמים, לימוד ללא כל פניות אישיות, אלא גם בעולם הקדושה עצמו לימוד לשמה הוא משהו מיוחד – לימוד לא רק בכדי לדעת את המעשה אשר יעשון או אפילו כדי לקשר נפשו לה' כמבואר בתניא, אלא לימוד כזה שהאדם מרגיש ורואה בתורה את הקב"ה עצמו, שהרי "אורייתא וקוב"ה כולא חד".

הרבי המחיש לו את זה על-ידי דוגמה. ילד שלא ראה את אביו זה זמן רב ולפתע הוא פוגש אותו, מובן שבאופן טבעי, הוא צועק 'אבא' ורץ אליו ומחבקו. הצעקה והחיבוק אינם לשם מטרה מסוימת. לא בכדי לקבל משהו מהאבא, לא בכדי לקיים מצוות כיבוד אב, ואף לא במטרה להתחבר איתו ולהתקשר אליו. הוא תופס אותו ומחבקו כיוון שהוא אביו!

על-דרך-זה בלימוד התורה. היהודי רואה בתורה את הקב"ה עצמו – "אורייתא וקוב"ה כולא חד". והרבי התבטא אז ואמר, "יהודי רוצה לפגוש את הקב"ה ול'תפסו', אזי לוקח הוא גמרא ויושב ולומד...!".

והרבי פנה אליו ושאל: "אתה ראית פעם יהודי שלומד כך?".

הבחור אזר אומץ ושאל את הרבי: "ועם לימוד החסידות יש דבר כזה?" והרבי ענה לו: "אני כן ראיתי".

הוא אמר, שהרבי הסביר לו את הנושא טוב מאוד, אבל הוא לא רצה לוותר על שאיפתו להגיע להישגים גדולים בלימוד, ולא הסכים להקדיש ללימוד החסידות כמה שעות ביום. אבל כיוון שהבין שהרבי צודק, אזי כדי שלא לחשוב על זה יותר ולדחות את העניין מתודעתו, הוא אמר לי שאינו רוצה לדרוך יותר על סף הדלת של 770.

הוא המשיך הלאה בסדר לימודו וכך עברו כמה חודשים. פעם קרה, שהוא אמר איזשהו רעיון שהתחדש לו בסוגיא לחבריו בשיבה. הוא היה רגיל שכל ביאוריו וחידישויו התקבלו בכבוד ובאהדה בין הבחורים, כולם הלילו את עומק סברותיו וכו', אבל באותה הזדמנות

מישהו לעג קצת לחידוש שאמר ולא קיבל את הדברים. בחורים נוספים ששמעו את דבריו גם הם לא קיבלו את החידוש. הדבר פגע בו מאוד והיה קשה לו להתמודד עם זה. מאורע מעין זה קרה פעם שנייה ושלישית והדברים השפיעו מאוד על מצב רוחו.

מצד אחד, ללימוד תורה לשמה לא היה לו כל קשר; ומצד שני, כל ההילה והערצה מהבחורים בשיבה גם היא פחתה בהרבה. החשק והחיות ניטלו ממנו, וכך הוא החל להידרדר בלימוד ובהנהגה, וככל שהתבגר כך הידרדרותו החמירה.

כמה שנים אחר-כך הוא התחתן ופתח עסק מוצלח. פתאום, באיזשהו שלב בחיים, הוא החל לתפוס את עצמו ואת אשר קרה לו. לפתע הוא תפס את המרחק העצום שעשה: בשיבה הוא היה נחשב מהבחורים המיוחדים, עילוי ממש; ואילו עכשיו הוא רחוק לגמרי מאיזושהי שייכות ללימוד. מחשבות אלו גרמו לו להתחיל לקבוע עיתים לתורה, אבל זה לא החזיק מעמד. הוא הרגיש שהדברים אינם מעניינים אותו. מה נוגע לו באמצע החיים מה עדיף – 'רוב' או 'חזקה'? זה לא דיבר אליו. אין לזה שום נפקא מינה לגביו והוא לא התחבר לזה. אבל מאידך, תופעה זו עצמה ייסרה את ליבו. הוא הרגיש ריקן. וכך עבר משך זמן שהוא מנסה שוב ושוב להכניס עצמו ללימודים, אבל ללא הצלחה.

באיזשהו שלב הוא החליט לנסות ללמוד ספרי חסידות. אבל גם בזה הוא לא נתפס. החמימות החסידית לא דבקה בו. הוא היה בעל אופי שכלי חזק והרגש הנשמתי שבספרי החסידות הכללית לא תפסו את אישיותו. בשלב מסוים הוא נזכר שיש את חב"ד, דברי חסידות עם הגיון ועומק, הוא השיג ספר תניא, אבל הוא לא הצליח להבין את העניינים בכוחות עצמו.

פעם, הוא ראה בעיתון מודעה על התוועדות י"ט כסלו של הרבי שתתחיל בשעה פלונית ב-770. ואז פתאום הוא נזכר באותה 'חידות' ארוכה שהייתה לו אצל הרבי. בבת-אחת הדברים צפו ועלו בזיכרונו והוא קלט איך דברי הרבי צדקו עד מאוד והתקיימו אחת לאחת. הוא החליט לנסוע להתוועדות של הרבי.

מלבד החלק העיוני שבהתוועדויות - היה בהן משהו הרבה מעבר לחדשנות וללמדנות. ההתוועדויות לא היו רק מעין שיעור עיוני עמוק, אלא היה נרגש בהן - רוממות. תוך כדי דיבור היו ביטויי אור במעלת בני-ישראל, התורה וייחודם בקוב"ה. אופן אמירת הדברים, סגנון וצורת ההתבטאויות, הטון, מבע הפנים של הרבי, הניגונים וכל מה שבין המילים - רוממו את המשתתפים לעולם אחר לגמרי

וכך הוא סיפר לי: "איך שנכנסתי להתוועדות, הרבי אמר: 'חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח'. הקב"ה מסבב סיבות שסוף-כל-סוף כל יהודי יחזור אליו. זו השגחה פרטית מלמעלה בנוגע לכל יהודי. בפרט כאשר מדובר ביהודי שלמד תורה בעבר, באיזה אופן שיהיה – לשמה או אפילו שלא לשמה. ליהודי כזה יש זכות והשגחה מיוחדת, ונותנים לו מלמעלה עניינים מיוחדים שדוחפים אותו להתעורר ולשוב אל הקב"ה".

והוא המשיך ואמר: "אני לא יודע אם הרבי התכוון אלי או שדיבר סתם כך על העניין, אבל כששמעתי מילים אלה – נשארתי. הרבי המשיך לדבר משך זמן בענייני חסידות דברים שאת רובם לא הבנתי, אבל האווירה, אופן הדיבור והניגונים שבו את ליבי.

"אחר-כך, ביו"ד שבט, יום ההילולא של הרבי הרי"צ ויום תחילת הנשיאות של הרבי, באתי פעם שנייה ושוב לא הבנתי כמעט כלום, ובפורים חזרתי להתוועדות בפעם השלישית".

שאלתי אותו: "מדוע חזרת אם אתה לא מבין מה אומר הרבי?". כשהוא שמע את שאלתי התרגז ואמר: "מה אתה לא מבין? אני רואה איך היהודי הזה מדבר! 'ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד!'"

ומאז הוא מחפש אותי ורוצה לקבוע איתי שיעור בלימוד חסידות חב"ד.

היה לו חשוב מאוד לדעת האם הרבי זוכר אותו, והאם הדיבורים אודות "חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח" שדיבר הרבי בהתוועדות י"ט כסלו היו בהקשר אליו.

כמדומני, היה זה באחרון של פסח, וכנהוג, הרבי נטל את ידיו להתוועדות לקראת סוף היום ולאחר ברכת-המזון, תפילת ערבית והבדלה, הרבי חילק לנוכחים 'כוס של ברכה'. הוא בא גם לקבל 'כוס של ברכה', ומיד כאשר הגיע אל הרבי, הרבי פנה אליו ושאל: "וואס מאכסטו?" (מה שלומך?)...

למדנו חסידות יחד תקופה מסוימת, ובמשך הזמן הרבה עניינים בחייו האישיים ובביתו השתנו. הוא שלח את ילדיו למוסדות תורניים והשתנה לטובה בתחומים רבים.

...

חשוב מאוד לדעת ולזכור, שכל הסיפורים הללו אינם דברים השייכים לעבר. האכפתיות, המסירות והאהבה של הרבי לכל יהודי הם דברים שקיימים גם עכשיו לאחר ההסתלקות. וכמבואר בתניא (באגרת-הקודש סימן כז), על-פי דברי הזוהר, שחיי הצדיק אינם חיים גשמיים אלא חיים רוחניים – אמונה, יראה ואהבה לה', ולכן "צדיקא דאתפטר אשתכח ככולהו עלמין יתיר מבחיוהי", "גם בזה העולם". בפרט כאשר מדובר על רועי ישראל, כפי שהרבי חזר פעמים רבות בקשר לחותנו אדמו"ר מוהרי"צ, ש"רועי ישראל לא ייפרדו מעל צאן מרעיתם". אם-כן גם היום יכול כל יהודי להתקשר לרבי על-ידי לימוד תורתו וקיום הוראותיו ועל-ידי כך לזכות לברכותיו והשפעותיו בגשמיות וברוחניות.

פתקים מהרבי

עשרות אלפי מכתבים ו"פתקים" כתב הרבי לשואלים מכל גווי הקשת.

בחמש עשרה השנים הראשונות לנשיאותו נכתבו על ידו בעיקר מכתבים, ובשנים שלאחר מכן נכתבו בעיקר תשובות קצרות, "צעטלאך" (פתקים) בצד מכתב השואל וכדו' שהועברו על ידי מזכירות הרבי לשואלים. בהם כתב הרבי בדרך כלל בלשון תמציתית וחדה.

תשובות רבות נאספו בכרכי האיגרות קודש, בעיקר בכרכים כ"ה עד כ"ט (שנת תשכ"ח עד

תשל"ד), בשלושת כרכי "היכל מנחם" בכרכי "דבר מלך" ו"מאוצר המלך", ב"נלכה באורחותיו" ובעוד ספרים ומזכרות שונות.

ליקוט המענות שלפנינו הוא מתוך מאות רבות של פתקים בתחומים שונים. נעשה כאן ניסיון לבחור בתשובות שבהם בולטת שיטתו המאירה של הרבי באי-אלו נושאים.

בחלק מהמקומות צירפנו את תצלום כתב היד לתועלת הקוראים.

ביטחון מוחלט

לאנשים רבים הורה הרבי לחזק את רגש הביטחון בה' על ידי שינון פרק כ"ג בתהילים - מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר וגו', וכך כותב הרבי לגבי אשה שסובלת מפחדים ו"עין הרע":

ע"פ סיום המכתב - בודאי תעשה כנ"ל, וה' יצליחה:

תלמוד עד שתדע התוכן (לאו דוקא התיבות) של מזמור 23 בתהילים (אין נפק"מ באיזה לשון תלמד).

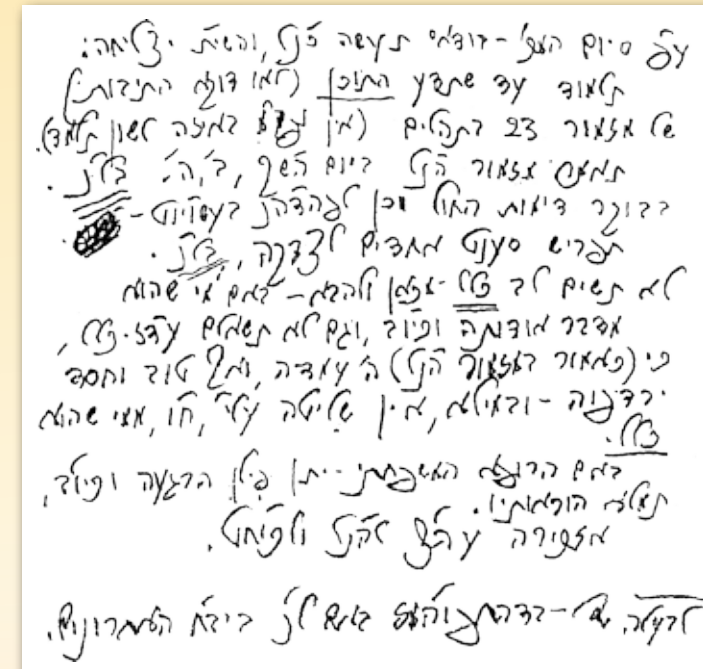
תאמר מזמור הנ"ל ביום השבת קודש, ב', ה', בלי נדר. בבוקר דימות החול וכן לפני הדלקת נרות בערב שבת ויום טוב - תפריש סענט אחדים לצדקה, בלי נדר.

לא תשים לב כלל - מכאן ולהבא - באם מי שהוא מדבר אודותה וכיו"ב, וגם לא תשאלם על דבר זה כלל, כי (כאמור במזמור הנ"ל) ה' עמדה, ואך טוב וחסד ירדפוה - ובמילא, אין שליטה עליה, ח"ו, ממי שהוא כלל.

באם הרופא המשפחתי יתן פילן [כדורי-] הרגעה וכיו"ב, תמלא הוראותיו.

אזכירה על הציון להנ"ל ולכתיבה וחתימה טובה.

לבעלה שי' - בדיקת התפילין והמזוזות באם לא נבדקו ב"ב חודש האחרונים.

לבטוח בה' ולשמוע לרופא

כהצעתי הנ"ל, ובשני הפרטים גם יחד? * * *

איני מבין מהי עוד הפעם הבהלה על דבר בריאותו. וכבר אמרתי וגם כתבתי לו כמה פעמים דעתי ברורה בזה, וגם הדגשתי - שלדעתי יסיח דעתו ממחשבה על דבר בריאותו, כי בריא הוא בעהשי"ת. אבל ימלא כל הוראות הרופאים בנוגע למעשה, ושרואה אני שאפילו בהיותו כאן עשה להיפך בשני העניינים: התעמק במרה שחורה שאין לה כל יסוד (מבלי טעם על זה), ובשום אופן לא רצה לשמור סדרי אכילה ושתייה וכו' (ג"כ מבלי שום טעם שכלי בזה). וכנראה גם עתה מחזיק בהנהגתו זו. ומה תועיל כתיבתי עוד הפעם אם הוא רוצה לעשות בדוקא הפוך? והדבר תלוי רק ברצונו הטוב.

בענייני בריאות ורפואה מצינו אצל הרבי במכתביו ומענותיו קו אחד של עידוד לביטחון מוחלט בה' לצד מילוי אחר הוראות הרופא. לפנינו שני מכתבים לחסיד שהיה צריך כנראה חיזוק בשני הפרטים הנ"ל...

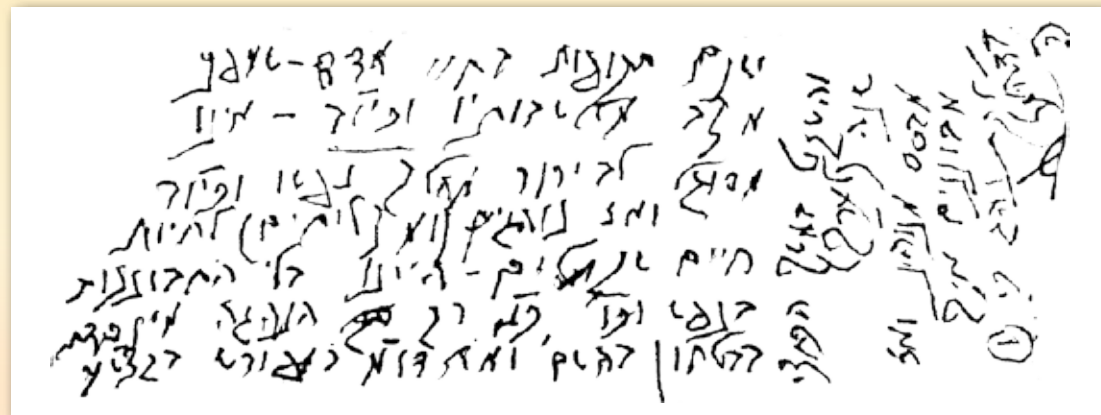
בנוגע לבריאותו הוא, כבר אמרתי לכמה מאנ"ש בכגון דא, אשר במעשה צריך למלאות הוראות הרופא ובמילא צריך להתבקר על ידו שאז יורה, אבל כח העיון ואפילו המחשבה אצ"ל כלל על דבר בריאותו.

וכנראה ממכתבו עושה ההיפך מזה: מתעמק ומשקיע מחשבה "מהו מצב הבריאות היום? אתמול? מחר ומחרתיים?", ובהשערות משונות דוקא, ואינו מבקר אצל רופא, ובמילא אי אפשר לו למלאת אחר הוראותיו.

וכיון שכבר נהג באופן שלו כמה וכמה חדשים, אפשר ינסה מכאן ולהבא לנהוג

לאשה שביקשה עצה והדרכה לניהול חיים תקינים ומסודרים:

ישנם תקופות בחיי אדם - שמפני מצב מחשבותיו וכיוצא בזה - אינו מסוגל לביור מהלך נפשו וכיוצא בזה ואז נוהגים (ומצליחים) לחיות חיים שקטים - היינו בלי התבוננות בנפש וכו', כי אם רק הנהגה מיסודת בבטחון בהשם ומחשבה דיבור ומעשה כמפורש בקיצור שולחן ערוך והשקט במשך הכחצי שנה (לערך) מבסס מנוחת הנפש ואז מתבוננים איך להתנהג וכו'

כשמחה ובטוב לבב

בכל תשובותיו ממריץ הרבי לראות את החיובי, להיות שמח ולעבוד את ה' בלי "לחפור" בבעיות ובמצבי רוח. הנה תשובה אופיינית:

ימלא רצוני והוראותי על ידי שיהיה בשמחה תמידית. וכשיפתהו היצר הרע להתבונן במצב רוחו ובפרטיות יענהו שהוא תמים ולא חקרן ובכלל אין לו פנאי לזה כי תפקידו לעשות רצון קונו על ידי תורה ומצוות ולא ע"י חקירות ופלפולים.

היכל מנחם ב' (ליקוט תשובות בנושאים שונים), עמוד צ"ג

מלחמה של ממש הכריז הרבי ביאוש וגרורותיו וכתב מאות תשובות ומכתבים נמרצים לאנשים שהביעו בפניו יאוש ודיכאון:

להזכרתו (של כותב המכתב ש"י) על דבר

יאוש וכו' - לפלא שאינו יודע שנשיון להפיל למחשבת האדם רגש של יאוש וכיוצא בזה - הרי זה מתכססיו הכי מובהקים של יצר הרע למנוע את האדם ממילוי חובתו: כי מה יש לתבוע ולמה ישתדל? והרי כבר הכריז (לאחרים וגם לעצמו) שמיואש הוא, רחמנא ליצלן.

ראיה מוחשית שמקור הנ"ל בא מהיצר הרע - כי אין היאוש מומעט כלל בתאוות גשמיות.

ובפתק נוסף:

יאוש - בכלל הרי זה היפך אמונתנו ותורתנו הנקראת תורת אמת - זאת אומרת המתארת המציאות לאמתתה שהקב"ה משגיח על כל אחד ואחד בגשמיות וברוחניות ועוזרו וכו'. הצינור והכלי לקבלת עזר וברכות השם - הרי זה הנהגה מתאימה לרצון השם, היינו על פי שולחן ערוך.

מי ראה את הגולם מפראג?

כידוע היה הרבי צאצא ישיר של המהר"ל מפראג (אדמו"ר הזקן בעל התניא הוא דור שביעי, בן אחר בן, למהר"ל. הרבי הוא דור שביעי לאדמו"ר הזקן). בתשובה נדירה כותב הרבי לאחד שציין לספר המפקפק בעשיית הגולם על ידי המהר"ל (חשוב לציין גם לסוף התשובה...):

בנוגע לספר נפלאות המהר"ל והאגרת וכו' שמזכיר - לא עיינתי בהם ובמילא איני מחווה דעת בזה כלל.

ובנוגע לעיקר הענין (שהמהר"ל עשה את הגולם) - בעצמי שמעתי מכ"ק מורי וחמי

אדמו"ר שראה הנשאר ממנו - בעליית בית הכנסת דמהר"ל בפראג. ודיבר על דבר זה עם אביו כ"ק אדמו"ר נ"ע וכו'.

בקושיות שבהמצורף בזאת על ספר הנ"ל - אין נוגעות כלל בהעיקר, כי מכמה וכמה עשיריות שנים לפני ההוצאה לאור של ספר הנ"ל היה מפורסם בתוך בני ישראל שהמהר"ל עשה גולם, ואפילו - אצל האינים יהודים ועיין בהספרים בהספריות (כמצוין באנצקלופדיות) הפסק דין בשו"ע: בכל דרכיך דעהו. מה יתוסף אצלו (השואל ש"י) בתורה ומצוות על ידי בירור הנ"ל?

אדמו"רי חב"ד

לפנינו קטע נדיר בו מתייחס הרבי לחותנו, אדמו"ר הרי"צ, ו"מגדיר" כביכול את תפקיד אדמו"רי חב"ד כלפי תלמידיהם. קטע זה נכתב בתוך תשובה ארוכה לאחד ממזכירי הרבי בהקשר מסויים:

ככלל אדמו"רי חב"ד - היסוד הראשון: ביטול היש (מתחיל - בעצמו) באמיתית. היותו אדמו"ר הרי זה שליחותו נפשית ועיקרית, לנהלם ולעודדם בתורה ומצוות

ככלל (מתחיל באמונת ה', שמירת השו"ע וכו') ולהראותם דוגמא חיה בזה (עד כדי מסירות נפש בפועל) ופשיטא לשלול כל

פעולה שיוכלו לטעות לפרשם להיפך. לאחר זה באים חיינו בתור פרטי וגם בזה יסוד שלא לנגוע כלל בתפקידו הכללי והעיקרי.

ומרגלא בפומיה הלשון המיוחדת שבספר הזוהר על כך ששמחת היהודי גורמת לקב"ה שישמח כנגדו:

הוספה בכטחון

ושמחה (אמתית)

מלמטה - מוסיפה

בכל זה מלמעלה

וכהוראת הזוהר

הקדוש (תצוה

קפדב):

תא חזי אי איהו

קיימא בנהירו דאנפין

מתתא כדין הכי נהרין

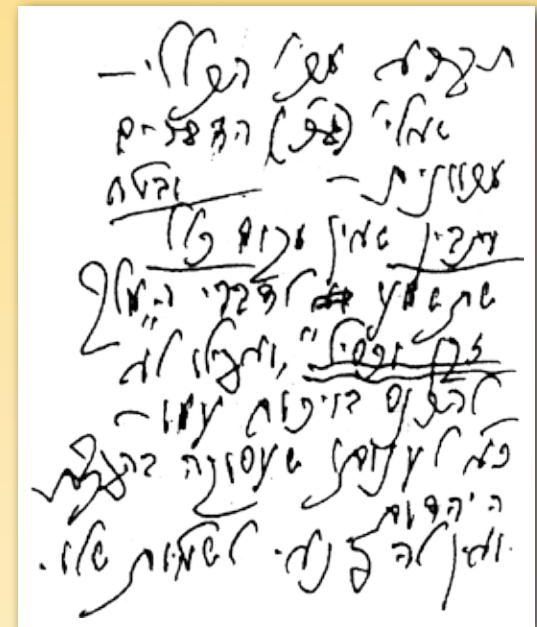
לי מעילא כו' חדוה

דבר נש משין לגביה

חדוא אחרא עילאה.

יראת שמים

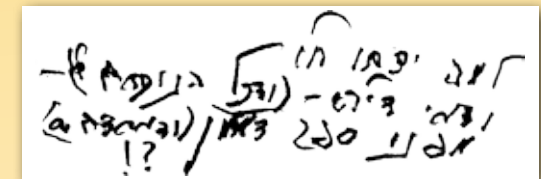
לאשה אחת כותב הרבי:

יעשה כל הנ"ל עוד הפעם ועוד הפעם עד שינצח היצר הרע.

ותשובה לאחד שביקש הוכחה למציאות הבורא:

כשרואה בנין בן 3 קומות המשוכנע שיש אנשים שכנוהו או שצריך לשכנעו בזה הנהגת מוסד ששאלו האם יכולים לערוך "דינר" בישיבה מעורבת, מחשש שישביה נפרדת תמנע מכמה תורמים להגיע ענה הרבי:

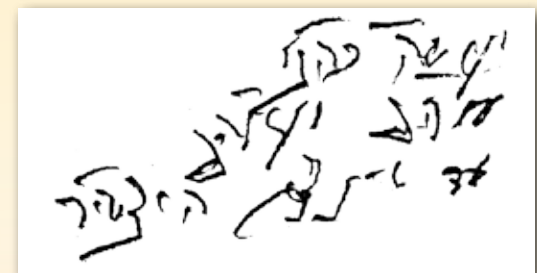
למה ידחו ח"ו ודאי דיראת שמים - (ודכל הנוכחים ש"י) - מפני ספק דמיון (ודאחדים ש"י)?

לפעול בתוך העולם

תשובה לאישה שכתבה לרבי "אם היה לי הכח לעלות ולהרעיש ולזעזע את העולמות שיאמרו למלך המשיח תתגלה", תשובה זו היא ביטוי מעניין לקו של הרבי לצד החתירה והדביקות באין-סוף, לעבודת ה' בתוך העולם ועם העולם בצורה מסודרת "בכלים דתיקון" ולא באופן של "תוהו":

אין שליחותו של איש ואשה מבני ישראל לעלות ולהרעיש ולזעזע את העולמות - כי אם לעשות לו ית' דירה בתחתונים (ומתוך שמחה וטוב לבב) - על ידי תורה ומצוות והמעשה הוא העיקר [באם יוצרך לזה זעזוע עולמות במילא יזדעזעו], ובנוגע לעקרת הבית [האשה], לכל לראש בעניני הבית, ובדרכי נועם ושלוה - שהם דרך התורה, וכמו שנאמר דרכיה גו' שלום - ובאופן מסודר (כפשוטו) דוקא, היפך הלעומת-זה "ולא סדרים", וכל זה למטה מעשרה טפחים שלשם נתנה התורה

היכל מנחם ב', (ליקוט תשובות בנושאים שונים), עמוד צ

סגולת התפילין

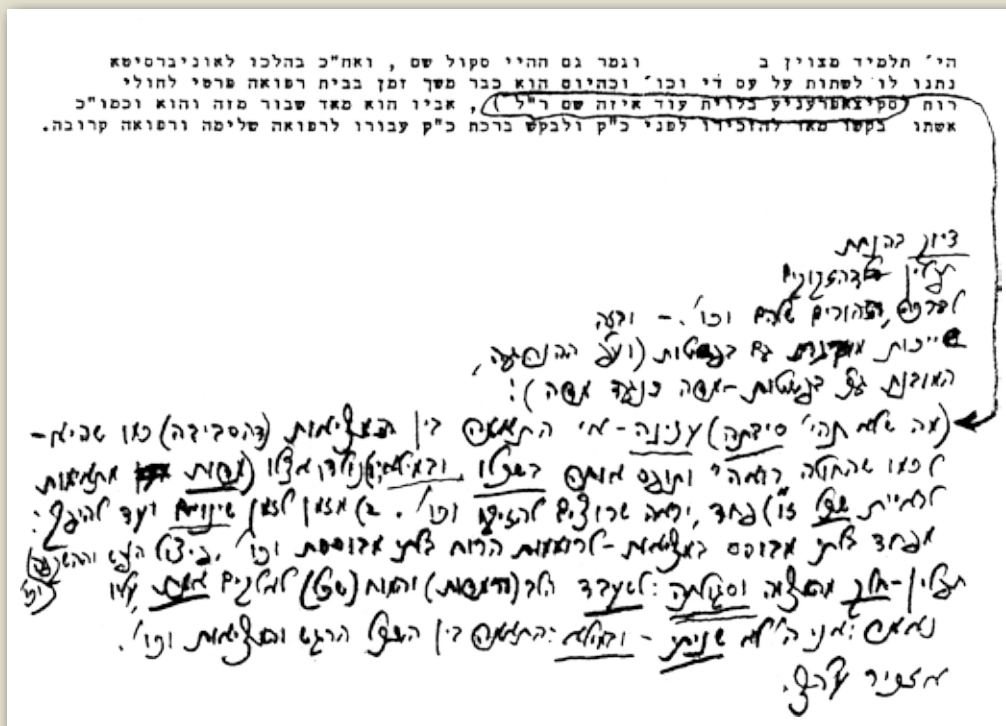
אותה בשכלו ובמילא: 1. נולדו אצלו (מדות מתאימות לראיית שכל זו) פחד, יראה שרוצים להזיקו וכו'. 2. מזמן לזמן שינויים ועד להיפך: מפחד בלתי מבוסס במציאות - לרוממות הרוח בלתי מבוססת וכו'. פיצול הנפש וההשקפה וכו'.

תפילין - חלק מהמצווה 1 ג 1 ל ת ה: לשעבד הלב (המדות) והמוח (שכל) לאלקים אמת עליו נאמר אני ה' לא שניתני - ובמילא: התאמה בין השכל הרגש והמציאות וכו'. אזכיר על הציון.

תשובה מופלאה לגבי אדם שהשתגע לא עלינו ונמצא בבית רפואה לחולי רוח והוריו מאוד שבורים מכך:

דיוק בהנחת תפילין דהזקוקים לברכה, ההורים שלהם וכו'. - ובזה שייכות מובנת גם בפשטות (וע"פ ההנהגה, המובנת גם בפשטות - מדה כנגד מדה):

(מה שלא תהיה סיבתה [של המחלה]) (ענינה - אי התאמה בין המציאות (דהסביבה) כמו שהיא - לכמו שהחולה "רואה" ותופס

חלומות

תשובת הרגעה לאחד שהיה מוטרד מחלומותיו: פסק דין תורתנו הקדושה ברור: החלומות שווא ידברו אפילו כשראה בחלום שבמקום פלוני מונח סכום מסוים ויקחו משם ויתן החצי לצדקה - ומצא הכל מכוון - יקח הכל לעצמו ואף פרוטה לא שייך לצדקה

ארץ ישראל

ליהודי שהיה זקוק למנוחה ורצה ליסוע לחו"ל
כתב הרבי:
גדול זכות ארץ הקודש - להוסיף במנוחת הנפש והגוף.

אג"ק חלק כח עמוד קצח

יחד עם אהבתו העצומה לארץ ישראל ולחיים היהודיים שהתפתחו בה בדור האחרון, הרבי ז"ע לא ביקר בארץ ישראל. פעמים רבות נשאל בעניין זה ואת ההסבר העיקרי נתן בכך שעסוק בדאגה ליהודי העולם שהריכוז הגדול שלהם היה בארצות הברית.
וכך כתב בפשטות תשובה לאחד ששאלו בעניין זה:
כל איש ישר הולך ושנראה לו שיכול לעשות

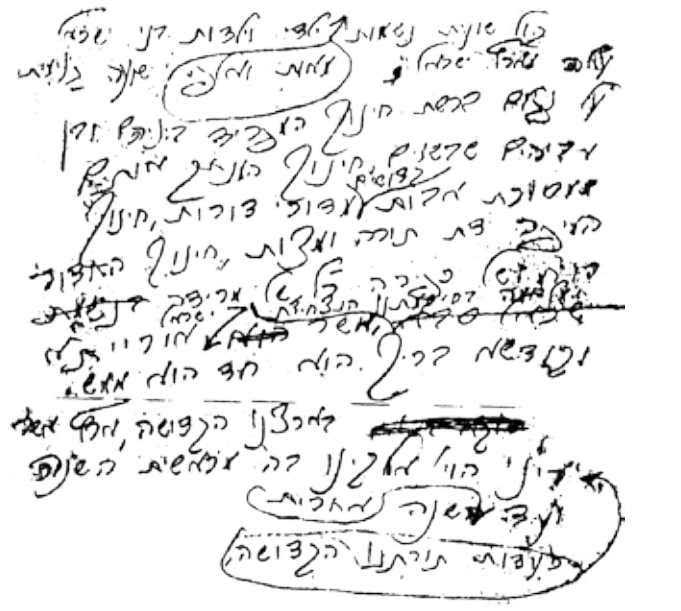
משהו לזולתו - עליו החובה להיות נמצא במקום שיכול למלא תע"ל ובמידה הכי גדולה ולא במקום שנוח לו יותר.

דבר מלך עמוד 21

כאב עצום גרמו לרבי דברים שנעשו בישראל בניגוד לתורה כמו החזרת שטחים, חוק מיהו יהודי (שני דברים שאת פירות ביאושיהם אוכלים כולנו היום) ולא פחות - החינוך שמקבלים רוב ילדי ישראל. בדיוק כמו שאהבתו הייתה גלויה גם כאבו היה גלוי וחד כפי שניתן לראות בפתק החריקי דלקמן:

קול שועת נשמות מאות ואלפי ילדי וילדות בני ישראל עולה מארץ ישראל. שועה פנימית על נפלים ברשת חינוך המפריד ביניהם ובין אביהם

שבשמים, חינוך המנתק אותם ממסורת אבות, קדושים מדורי דורות, חינוך המיפר דת תורה ומצות, חינוך החזור רוח של כפירה רחמנא ליצלן, של מרידה ומלחמה בסיסמתנו הנצחית, אשר ישראל אורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא ממש. בארצנו הקדושה, ארץ אשר כעדות תורתנו הקדושה, עיני הוי' אלוקינו בה מראשית השנה ועד אחרית שנה

צבא הגנה לישראל

שלא תביא להכרה אשר לא ינום ולא יישן ה' שומר ישראל ונותן הוא כח ועצמה לצה"ל וכו', ולמרות שכמה מהמובחרים שבהם נפלו בקרב, ה' ינקום דמם, - נפל פחד צה"ל על האויבים כו' - וזה גם מביא לבטחון בה' גם בחיים הפרטים של איש ואשה הישראלים.

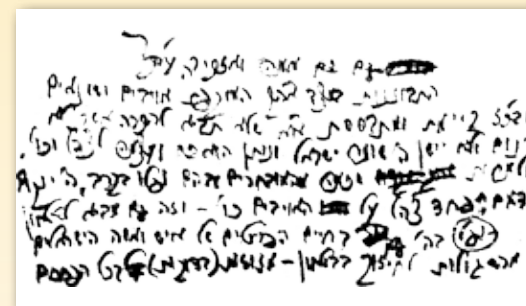
אג"ק חלק כ"ז עמוד צ"ט

עשרות רבות של מכתבים כתב הרבי לחיילים ולמפקדים לעידוד לשמירת תורה ומצוות ולהרמת הרוח. לפנינו מענה לחייל שהיה מדוכדך מכך שמפני סיבה בריאותית אינו יכול לשרת ביחידה קרבית:

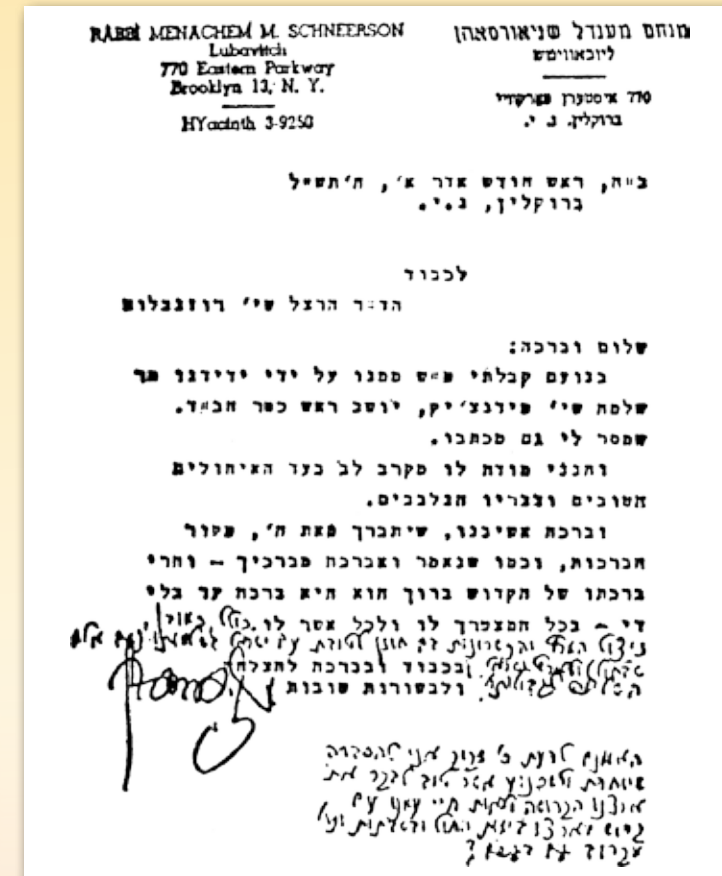
בנוגע לאיש צבא - בודאי שמטרתו היא להביא התועלת הכי גדולה להצבא, (ולא לחפש אפשרויות שיכול להראות גדלותו, שאינו פחדן וכו') - ולפעמים דוקא ביחידה בה נמצא עתה - יכול להביא תועלת גדולה יותר, ובלבד שיהיה שירותו בה לא בהתמרמרות.

אג"ק חלק כ"ט עמוד קי"ט

אהבתו של הרבי לחיילי צה"ל ידועה ומפורסמת. הרבי המריץ את ראשי המדינה וצה"ל לדגול בשם ה' באופן גלוי וניכר (באותה מידה גם הביע את צערו שכלפי חוץ המדינה ואף חלק מקציני צה"ל נותנים הרגשה של "כחי ועוצם ידי...").
במענה מיוחד לאשה אלמנת צה"ל, שהיתה צריכה חיזוק בביטחון בה', כתב הרבי:

התבוננות במצב אה"ק המוקפת אויבים ושונאים ובכל זאת קיימת ומתבססת, אי אפשר

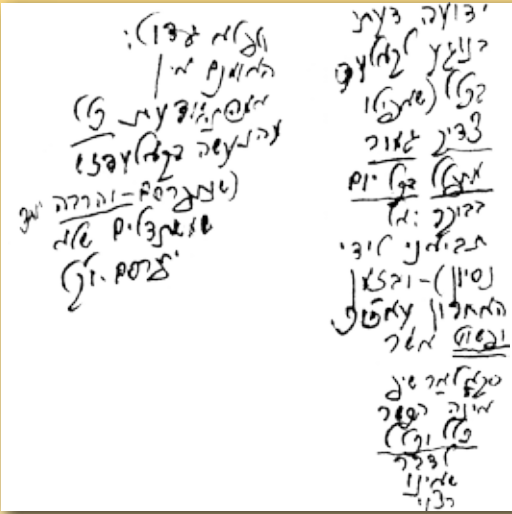

לפנינו התייחסות מעניינת לעורך "ידיעות אחרונות". בסוף המכתב אחרי דברי ברכה, מוסיף הרבי בכתב יד:
כולל, כמובן, גיצול המרץ והכשרונות במ חונן לטובת עם ישראל בשלימותו (גם אלה שבחו"ל) ולארץ ישראל השלימה לגבולותיה

בשולי המכתב מתייחס הרבי לבקשה ושיכנוע של הנ"ל שהרבי יבוא לבקר בארץ: **האומנם לדעת כבודו זקוק אני להסברה מיוחדת ולשכנוע אשר טוב לבקר את ארצנו הקדושה ולראות חיי עמנו עם קדוש בארצו בימות החול ובשבתות וכו' מקרוב גם בגשם?**

אג"ק חלק כו עמוד שיב

לימוד באוניברסיטה

ידוע דעתי בנוגע לקאלעדז [=אוניברסיטה] בכלל (שאפילו צדיק גמור מתפלל בכל יום בבוקר: אל תביאיני לידי נסיון) - ובזמן האחרון על אחת כמה וכמה. ופשוט אשר סקאלארשיפ [=מילגה] אינה הכשר כלל לדבר שאינו רצוי

ולפלא גדול: האומנם אין אמה יודעת כלל מהנעשה בקאלעדזש (שנתפרסם - והרבה יותר שמשתדלים שלא יתפרסם. וק"ל

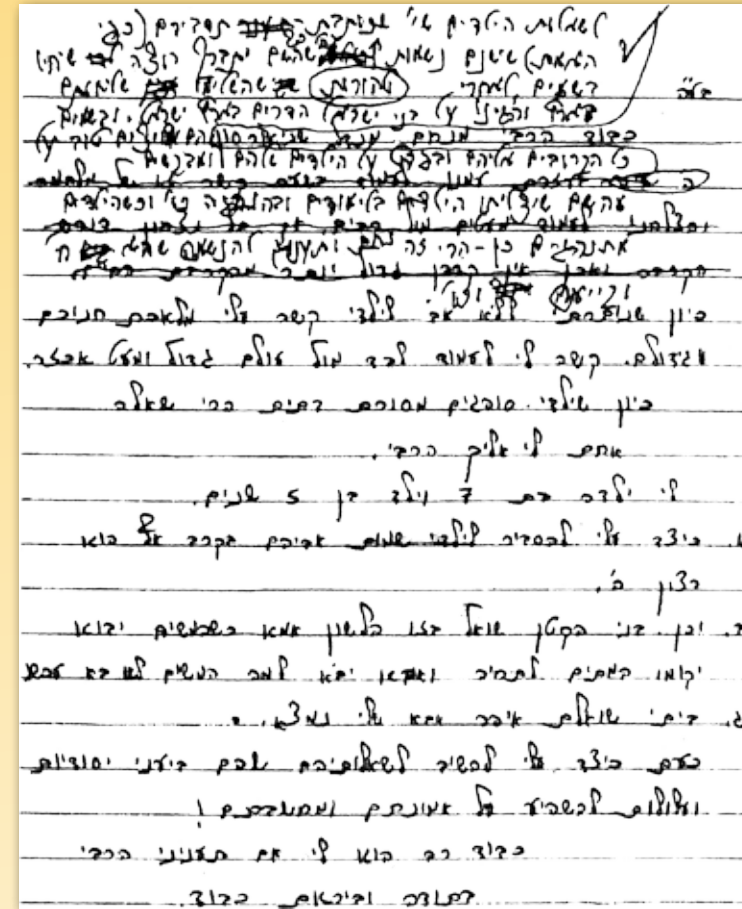
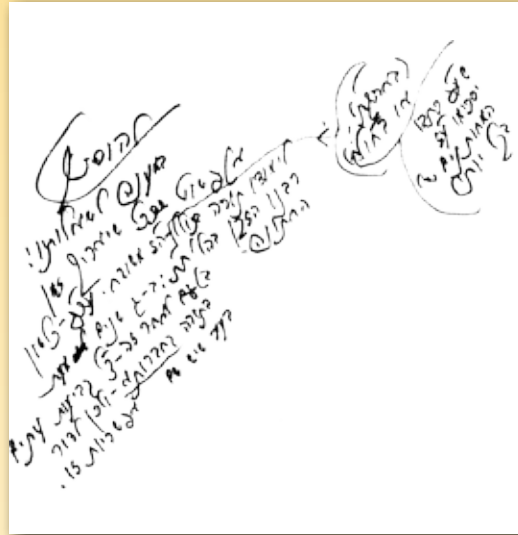
סדר באלפי מכתבים

כותב הרבי להנהלת ישיבת תומכי תמימים בלוד: **מאשר הנני בזה עוד הפעם קבלת מכתביהם מ"י וכ"א חשון, ט"ז (ב' מכתבים) וכ"א כסלו, ג', ו' וי"ב טבת עם המצורפים אליהם, אשר על חלק מהשאלות בהם כבר נענו במכתביי הקודמים, וזאת למודעי אשר אם לפעמים מתעכב המענה שלי, הרי רובא דרובא הוא רק מפני רוב הטרדות אשר סבבוני, ובמילא אין ללמוד בזה פרושים צדדיים. ואבוא בזה על ראשון ראשון כו'.**

וממשיך הרבי ועונה להם על שאלותיהם בכ"ד (!) סעיפים. הובא במילואו בתשורה מחותנת הרב שמעון גופין

לימוד לאחר החתונה

כלל בעניין לימוד התורה לאחר החתונה:
א. פשוט שככל שיאריך זמן לימודו תורה ככולל (באה"ק ת"ו, או בחו"ל שע"פ כתבו יסכימו על זה המחותרים שי' בקל יותר) - הרי זה משובח. על כל פנים - כלשון רבנו הזקן בהלכות תלמוד תורה: ב- ג שנים מעת החתונה.
ב. גם לאחר זה - צריכה להיות קביעות עיתים בתורה בחברותא - ולכן לדור בעיר שיש שם אפשרות זו.

ובהנהגה כו' וכשהילדים מתנהגים כן - הרי זה נחת ותענוג להגשמה שהיא חיה וקיימה וכו'

בארץ ישראל, ובשמים הם ממליצים טוב על כל הקרובים אליהם ובפרט על הילדים שלהם ומבקשים מהשם שיצליחו הילדים בלימודם

הערצת הגאון הרוצ'ובי

חביבותו של הרבי זי"ע לגאון הרצ'ובי ותורתו לא ידעה גבול, משחר נעוריו התכתב הרבי עם הגאון ובשיחותיו של הרבי מובאים דבריו במאות מקומות. בהתוועדות פורים תשמ"ז מציין הרבי את תורת הגאון הרצ'ובי כאחד מסימני הגאולה!

הערצתו לתורת הגאון ניכרת גם במכתב שלפנינו לאחד מעורכי תורת הרצ'ובי (הרב שלמה טרשנסקי):
תשואת חן כפולה על פעולתו בנוגע להדפסת חידושי הגאון הרגטשובי על המורה נבוכים, שבודאי תצא לפועל בקרוב, נוסף על פעולתו בעבר בהוצאת חידושי הגאון הג"ל. ובאמת אין התואר "חידושים" הולמם ומכילם, כי חידושו הם שלא בערך למעלה ממוכן הרגיל של מלת "חידוש".
ובסגנון המונחים בתורת החסידות, מלאים הם אור הממלא את הכלי ועוד כהנה וכהנה אשר לא יכילנו הכלי ומקיף עליו מלמעלה.

הכנת החוברת, הדפסתה והפצתה
ואירועי 'תורת חב"ד לבני הישיבות'
ביום ההילולא ג' תמוז תשס"ט

נעשים באדיבות ולזכות

ר' אברהם בן חוה פרומט ומשפחתו
ר' אברהם בן חי' ליבא ומשפחתו
ר' אריה אברהם בן מתי' ומשפחתו
ר' דניאל בן ציון הכהן בן הינדע ומשפחתו
ר' זבולון הלוי בן אולגה ומשפחתו
ר' יוסף יצחק בן מרים ומשפחתו
הרב יוסף יצחק בן רישא ומשפחתו
ר' מאיר צבי בן חי' רחל ומשפחתו
ר' שאול יצחק בן צפורה ומשפחתו
קרן צדקה שלימה

לזכות

ר' רחמים וזוגתו דבורה-לאה
וילדיהם חזקיהו-חיים וחנה שיחיו

יו"ל ע"י: **תורת חב"ד לבני הישיבות**

טל' 03-9604637 • פקס' 15339604637
דואר אלקטרוני: toratchabad@mehadrin.net